

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

ISSN 1581-9027

zelena dežela

št. 181 / december 2023

Glasilno Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

1.-4. FEBRUAR 2024

Celjski sejem
AGRITECH
Strokovni sejem kmetijske in gozdarske mehanizacije

» ROMAN
ŽVEGLJČ

predsednik

V novo leto bomo vstopili zaznamovani s sedanjim, ki je bilo polno težkih dogajanj in izzivov. Začetek letošnjega leta je zaznamoval začetek novega obdobja v kmetijski politiki. Izvajanje Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 (SN SKP 2023–2027) je prineslo številne novosti tako za kmete kot kmetijske svetovalce. Ti imajo za sabo naporno obdobje izobraževanj, svetovanj, usposabljanj, da so lahko kmetom pomagali pri vnosu zbirnih vlog, in svoje delo so odlično opravili.

Nov strateški načrt in predlog uredbe o programu upravljanja območij Nature 2000 (PUN) je s sabo prinesel tudi omejitve kmetovanja zaradi okoljevarstvenih zahtev. Po vseh omejitvah, ki jih imajo kmetje, je bila to kaplja čez rob, zato smo kmetijske organizacije 24. marca pripravile protestni shod, na katerem smo s traktorji pred parlamentom med drugim opozorili, da so omejitve kmetovanja na območju Natura 2000 neustavne. Dosegli smo, da je predlog obveznega režima umaknjen, kar pomeni, da na območjih Natura 2000 kmetom ne bodo diktirani termini kmetijskih opravil in bodo lahko pridelovali, sejali, kosili ter ekološko kmetovali kot doslej.

V začetku aprila pa je sledil že nov šok: vladni poslanci so vložili novelo zakona o zaščiti živali, s katero bi med drugim tako imenovanim kvalificiranim prijaviteljem omogočili nekaj pristojnosti, ki jih imajo inšpektorji. Vlada ni upoštevala mnenj pravne in veterinarske stroke ter nevladnih organizacij, ki smo med drugim opozarjale na dvom o strokovni usposobljenosti kvalificiranega prijavitelja. Tudi primer znanega odvzema blatnih krav v Posavju je pokazal, da lahko aktivizem popolnoma zamegli strokovno presojo. Verjamemo, da bo ustavno sodišče, ki ima novelo zakona v rokah, presodilo v prid pravicam kmetov.

Avgustovske poplave so bile vrh vremenskih nepravil v letošnjem letu: spomladanska pozeba, spomladanska moča in poplave, neurja s točo od maja do avgusta in nazadnje največja povodenj v zgodovini države. Kmetijske organizacije smo se povezale in kmetom pomagale tudi z organizacijo dobave krme.

Pogajanja z vlado in novim kmetijskim ministrom ter ministrom za naravne vire in prostor se nadaljujejo. Ostalo je še veliko nedorečenih stvari, nobenega napredka denimo ni bilo pri zvereh in davčni zakonodaji. Veliko smo dosegli, veliko pa še moramo. Še naprej se bomo borili za to, kar kmetom pripada. Želim vam miren in blagoslovljen božič, srečno in zdravo novo leto ter obilno letino in zdrave živali.

VSEBINA

	Aktivnosti zbornice	4
V SREDIŠČU	Dom, družina in praznično-zimska opravila	6
	Ko zadiši domače	8
POGOVOR	Ni vse v denarju in ne vse v mestu	10
	Kmetje še vedno brez denarnih nadomestil na VVO I	12
	Agrarne skupnosti: prenos deleža države in občin	13
ZASTOPANJE	Manjkajoči streli	14
	Super hrana za super generacije	15
	Kmetijsko svetovanje v spremenljivem okolju	16
	Odvzem živali nezakonit	18
	Ekološko kmetijstvo – naša skupna prihodnost	19
	Digitalizacija nalog JSKS	20
	Študijski obisk narodnih parkov na Madžarskem	21
SVETOVANJE	Kako razumeti ukrepe Natura 2000	22
	Monografija o slovenskem zadružništvu	23
	Ceneje na marčne sejme v Celju	23
	Stres na kmetiji, kaj je že to?	24
	Ozaveščanje o rabi antibiotikov	25
	Mednarodno leto prosa	26
PROMOCIJA	FIERAGRICOLA 2024	28

KAKO DO INFORMACIJ NA KGZS

SPLOŠNE INFORMACIJE

Tel.: 01 513 66 00, e-naslov: kgzs@kgzs.si, www.kgzs.si

UREDNIŠTVO ZELENE DEŽELE

Tel.: 01 513 66 40, e-naslov: zelena.dezela@kgzs.si

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
 Chamber of Agriculture and Forestry of Slovenia

Srečno 2024!

Ob koncu leta, ko se življenje prelije v pravljичni svet želja in pričakovanj,
 vam želimo obilo iskrivih pogledov ter iskrenih stiskov rok.
 Naj vam leto 2024 prinese optimizem in veder pogled na svet.
 Blagoslovljene božične praznike in veliko želja naj se vam izpolni!

Janez Pirc,
 direktor

Roman Žveglič,
 predsednik

Predvideni razpisi

Do kdaj?	Kaj?
31. 7. 2024	Šest čebelarških razpisov: za obnovo čebelnjakov; nakup čebelarške opreme; sofinanciranje zdravil za eko čebelarstvo; izdelavo satnic; sofinanciranje sadik medovitih rastlin ter vzdrževanje čebelnjakov in družin za prenos znanja
Do objave zaprtja	6. javni razpis za aktivnost Dela za odpravo škode in obnovo gozda iz PRP 2014–2020
Do porabe sredstev	3. javni razpis za operacijo Ureditve gozdnih vlak, potrebnih za izvedbo sanacije gozdov iz PRP 2014–2020

Nekateri pomembnejši dogodki

Kdaj?	Kaj?
19.–28. januar	Sejem Zeleni teden – Grüne Woche, Berlin, Nemčija
19.–20. januar	Informativa 2024 – 16. vseslovenski sejem izobraževanja in poklicev, Gospodarsko razstavišče, Ljubljana
31. januar–3. februar	116. mednarodni kmetijski sejem FIERAGRICOLA 2024, sejmišče v Veroni, Italija
1.–4. februar	Sejem Agritech, Celje

Zbral: Ma. P.

Aktivnosti zbornice

Pregled dogodkov in dejavnosti, kjer je sodelovala KGZS

Seminar Dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetiji in tisti, ki o tem razmišljajo, kmetijski svetovalci in delujoči na področju kmetijstva na upravnih enotah ter inšpekcijskih službah, pravni zastopniki interesov kmetov ter strokovni delavci različnih področij so se 17. oktobra zbrali na tradicionalnem posvetu »Dopolnilne dejavnosti na kmetiji«.

Gre za posvet, ki je povezal prek 400 udeležencev in v Ljubljani potekal pod strokovnim vodstvom vodje službe za dopolnilne dejavnosti pri KGZS **Andrejke Krt** ter s finančno podporo Mreže za podeželje. »Znanje je tisto, ki nas spodbuja,« je udeležence nagovoril predsednik KGZS **Roman Žveglič** ter izpostavil pomen pridelave hrane ter nujnost znanj o davkih.

Dopolnilne dejavnosti na kmetijah odpirajo možnost, da se primarna pridelava oplemeniti, z učinkovito izrabo znanja in delovnih moči pridobi dodano vrednost ter odpira možnost zaslužka. Ta zagotavlja obstoj in nadaljnji razvoj kmetij. »Na razvoj kmetij vplivajo davčno okolje, stabilnost pogojev, pozitivna drugačnost in smiselne olajšave, ki so povezane z vedenjem, kako, kaj in zakaj,« je razloge za delo javne službe kmetijskega svetovanja, ki sodeluje pri usmerjanju in usposabljanju kmetov, razložil vodja javne službe kmetijskega svetovanja pri KGZS **Anton Jagodic**. JSKS, ki deluje v sklopu Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, nasploh ustvarja dobro podporno okolje terenskih kmetijskih svetovalcev in specialistov.

Za lažji dostop do kupcev

Na 53. sejmu Narava-zdravje v Ljubljani so se med 19. in 21. oktobrom predstavljali številni pridelovalci lokalne hrane in izdelkov, povezanih z naravo, med katerimi je bila tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS).

Tudi letos je namreč Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije v sodelovanju z organizatorjem Gospodarskim razstaviščem omogočila kmetijam, ki so se prijavile za sodelovanje na sejmu, za več kot polovico nižje stroške za najem razstavnega prostora za ves čas sejma. Kmetije so bile večinoma zadovoljne z obiskom in s svojo prisotnostjo na sejmu, predvsem pa s tem, da so lahko prek KGZS predstavile svoje izdelke in storitve obiskovalcem sejma. S tem smo jim omogočili lažji pristop do kupcev, hkrati pa spodbudili njihovo tržno usmerjenost.

Sicer pa je bilo zanimanja med obiskovalci precej, tudi med mladimi obiskovalci sejma, ki so tako dobili še dodatne informacije o pomenu kmetijstva pri pridelavi hrane.

Kmetica leta 2023 je Marija Rožman

V Kulturnem domu Zagorje ob Savi je 27. oktobra potekala prireditelva Kmetica leta, ki sledi svetovnemu dnevu kmetic, ki ga obeležujemo 15. oktobra.

Svetovni dan žensk skuša pozornost širše javnosti usmeriti na problematiko mladih žensk v kmetijstvu. Kmečke ženske igrajo pomembno vlogo v kmetijstvu, tudi pri upravljanju zemljišča, kulturne dediščine, kulture in jezika. Po podatkih Organizacije združenih narodov kar ena izmed treh zaposlenih žensk v svetu opravlja dela v kmetijskem sektorju. V Evropski uniji kar 30 odstotkov kmetijskih gospodarstev upravljajo ženske, ki uživajo manj pravic kot moški in se soočajo s spolno diskriminacijo. Pri nas delež žensk, ki so nosilke na kmetijskih gospodarstvih, narašča. Povečuje se njihova vodstvena vloga, vendar je tega še vedno premalo. Na Zvezi kmetic Slovenije menijo, da so kmetice še vedno premalo opažene in da bodo uspešnejše, če bodo stopile skupaj.

Letos je bil podeljen že dvajseti naziv kmetice leta. Ta naziv je za opravljeno delo in za dosežke prejela **Marija Rožman**, ki jo je predlagalo Društvo podeželskih žena Sveti Jurij ob Ščavnici. Marija Rožman je mati treh otrok. Družina ima govedorejsko-poljedelsko kmetijo. Obdelujejo 44 ha na območju omejenih dejavnikov kmetovanja. Obdelujejo njive in travnike, imajo tudi manjši vinograd. Rada pomaga pri prireditvah in sodeluje pri tekmovanjih. S srcem in dušo je predana kmeticam. Že osmo leto je v zasluženem pokoju. V mladosti je bila znana kot dobra traktoristka in oračica. Udeležila se je več tekmovanj v oranju in dosegla zavidljive rezultate.

Podpredsednik KGZS Janez Šimenc se je kmeticam zahvalil za vse, kar dobrega storijo za kmetstvo, okolje, stvarstvo, da bi to bilo še naprej čim bolj živo, čim bolj plodno. Prav tako se jim je zahvalil za njihovo materinstvo, sopotništvo srčnim izbrancem, za to, da so ženske: »Stari rek pravi, hiša ne stoji na zemlji, hiša stoji na ženski. Mož je glava, toda žena je vrat, ki glavo premika. Zato ob današnji priložnosti vsem kmeticam in Zvezi kmetic voščim – živite, rastite, cvetite, pa Bog vas živi.«

Pravica do obveščeniosti glede porekla obrokov v javnih ustanovah

Kmetijske organizacije, predstavnice čebelarjev, kmetov in njihovih zadrug, smo predsednici Republike Slovenije Nataši Pirc Musar in predsedniku Vlade Republike Slovenije dr. Robertu Golobu podale pisno pobudo, da se v obratih javne prehrane, v katerih se prehranjujejo ranljive skupine prebivalcev (otroci in mladostniki, bolniki, starejši), zakonodajno uredi: spremljanje sledljivosti porekla kmetijskih pridelkov in živil, ki se uporabljajo pri pripravi obrokov, ter pregledno podajanje te informacije tako varovancem ustanov kot njihovim zakonitim skrbnikom.

Namen pobude je administrativno vitka zakonodajna ureditev sledljivosti in označevanja porekla kmetijskih pridelkov in živil, ki se v javnih ustanovah uporabljajo pri pripravi obrokov za ranljive skupine prebivalcev, zlasti otroke in mladostnike, kjer ima izbira živil največji vpliv na njihovo prihodnost. Skupine prebivalcev, ki se prehranjujejo v javnih ustanovah, in njihovi zakoniti skrbniki imajo po našem mnenju pravico do obveščeniosti glede porekla obrokov, ki ga za njih izberejo odločevalci v teh ustanovah oziroma njihovi ustanovitelji (lokalne skupnosti, država).

Menimo, da imajo ranljive skupine prebivalcev, ki v okviru vzgojno-varstvenih, zdravstvenih in socialno-varstvenih ustanov same ne

morejo vplivati na izbiro sestavin za pripravo obrokov, ter njihovi zakoniti skrbniki pravico do obveščenosti glede izvora teh sestavin, s čimer posredno prejmejo informacijo tudi glede trajnostnega vidika prehranske verige, ki so ga za njih izbrali odločevalci v teh ustanovah oziroma njihovi ustanovitelji (lokalne skupnosti in država). Zlasti skrbniki otrok in mladostnikov imajo pravico vedeti, kakšna izbira so sestavine obrokov, ki se pripravljajo v vzgojno-varstvenih ustanovah, na katero niso imeli vpliva, kljub temu, da je ta izbira financirana iz proračunskih sredstev in njihovega prispevka. Varovanci teh ustanov in njihovi zakoniti skrbniki imajo pravico biti obveščeni glede porekla izbire, zlasti ker ta vpliva na trajnostni vidik prehranske verige, v katero so varovanci vključeni, tako iz okoljskega, gospodarskega kot socialnega prispevka.

Organizacije pobudnice: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije; Zadruga zveza Slovenije; Čebelarstva zveza Slovenije; Sindikat Kmetov Slovenije; Zveza Slovenske podeželske mladine; Zveza kmetov Slovenije; Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost.

Terminski načrt javnih razpisov

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) je pripravilo nov okvirni terminski načrt javnih razpisov za ukrepe Programa razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020) in intervencije Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 (SN SKP 2023–2027) za leto 2023 in prvo polovico leta 2024.

MKGP je pripravil 15. spremembo PRP 2014–2020 zaradi katastrofalnih poplav, ki so prizadele Slovenijo v začetku letošnjega avgusta. Bistvo spremembe so prerazporeditve finančnih sredstev pretežno na ukrepe za sanacijo škode po poplavah, določene vsebinske izboljšave pa bodo omogočile sanacijo škode na v poplavah prizadetih kmetijskih gospodarstvih. Več o načrtu in javnih razpisih na www.skp.si.

Državni sekretar na prvem obisku

Konec novembra je v prostorih Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije potekalo srečanje vodstva Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) z državnim sekretarjem Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Blažem Germškom.

Cilj srečanja je bil predstaviti delovanje in pomen dela zbornice, v sklopu katere deluje javna služba kmetijskega svetovanja. Dr. Blaž Germšek je ob tem izpostavil, da je svojo službovanje začel kot kmetijski svetovalec KGZS Zavoda Maribor. Sistem pozna in mu daje velik pomen. V svoji predstavitvi je posebej pohvalil izjemno delo celotnega zborničnega sistema in kmetov pri aktivnostih v času letošnjih poplav.

Predsednik KGZS Roman Žveglič in direktor KGZS Janez Pirc sta podrobno predstavila delo KGZS, poudarila ključne dejavnosti zbornice ter izpostavila izzive in priložnosti, s katerimi se srečujejo kmetje in gozdarji v Sloveniji. Rezultate dela so predstavili tudi predstavniki službe kmetijskega svetovanja, javne službe v živinoreji, pravnega svetovanja, gozdarskega svetovanja, promocije in informiranja ter psihosocialne podpore.

Predstavniki obeh ustanov so izrazili zadovoljstvo nad tvorno razpravo in poudarili pomen nadaljnjega sodelovanja ter utečenih srečanj med vodstvom zbornice ter državnim sekretarjem. Gre za sodelovanje pri oblikovanju politik, ki bodo učinkovito podpirale in razvijale kmetijski sektor v Sloveniji ter omogočile boljše razumevanje pomena, potreb in izzivov slovenskega kmetijstva.

Evropski komisar pohvalil sistem kmetijskega svetovanja

Evropski komisar za kmetijstvo Janusz Wojciechowski je pohvalil svetovanje, usmeritev, pomoč kmetom in druge dejavnosti, ki jih izvaja javna služba kmetijskega svetovanja (JSKS) pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (KGZS).

Na povabilo Marjana Šarca v funkciji ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano si je evropski komisar za kmetijstvo **Janusz Wojciechowski** prejšnji teden ogledal škodo v Poljanski dolini, ki je nastala na kmetijah, kmetijskih zemljiščih, stavbah, posevkih, zalogah, strojih in opremi.

»Politično se moramo odločiti, kakšna bo prihodnost kmetijstva po letu 2027, in veliko je argumentov za to, da moramo najprej okrepi ti krizni inštrument za podporo kmetom v kriznih situacijah, ki jih je žal veliko,« je dejal Wojciechowski.

Obiska sta se udeležila tudi **Roman Žveglič**, predsednik KGZS, in **Robert Golc**, vodja oddelka za kmetijsko svetovanje pri KGZS – Zavodu Kranj. Predstavila sta mu splošno delovanje zbornice in JSKS ter vse aktivnosti v času sanacije posledic najhujše naravne nesreče pri nas. Komisar, ki je zelo naklonjen malim družinskim kmetijam, je pohvalil podporo, ki jo JSKS daje kmetom, in dejal, da lahko kmetje v prihodnjih mesecih in letih računajo na podporo Evropske komisije in solidarnost Evropske unije.

Dom, družina in praznično-zimska opravila

Zima je čas, ko je na kmetiji več časa za druženje, povezovanje z družinskimi člani in tudi za počitek.

December je tukaj, na njivah je večinoma pospravljeno, zemlja se pripravlja na počitek, naši domovi pa se ogrevajo v veselem pričakovanju božično-novoletnih praznikov. Advent je in je vedno bil čas priprave na božič, na novo rojstvo in simbolično tudi na novo leto, v kmetijstvu pa lahko rečemo tudi priprave na novo sezono.

Čeprav se zdi, da je danes vse le še ena velika nakupovalna in okraševalna mrzlica in da otroci sploh ne vedo več za

Ker smo stali v vrsti na blagajni, sem imela priložnost uzreti tudi neprecenljivo reakcijo njenih staršev, ki so ji razložili pravo bistvo adventnega časa. To je tisto pričakovanje novega rojstva, ki pa se zgodi znotraj nas. Mi v sebi, v adventnem času pripravljamo svoja srca, da se lahko ob božiču znotraj nas simbolično rodi Jezus, ki simbolizira božjo ljubezen do človeka. Notranjo pripravo na rojstvo lahko naredimo na različne načine, npr. z molitvijo, meditacijo, s povezo-

ševnemu, spodbudila jo je, da si gre na polico izbrat blok, v katerega bo lahko napisala vse tisto, kar bi rada odložila, torej vse, kar jo je v preteklem letu težilo in morilo. Deklica si je pravzaprav lahko izbrala dva zvezka, saj ji je mama povedala, da je drugi namenjen tistemu, kar bi rada v novem letu spremenila in dosegla. Slednje bo počela proti koncu meseca. Deklica si je izbrala dva svetleča zvezka in mami vidno zadovoljna povedala, da bodo tam nastali vsi njeni okraski. Obljubila ji je, da se bo pripravila na novo rojstvo tudi tako, da bo fizično pospravila svojo sobo in pomagala pri čiščenju njihovega doma, ter okraske namestila šele potem, ko bo hiša zares pripravljena, da sprejeme medse sveto družino.

Pogovorili sta se še o pomenu jasic, za katere so se v tistem trenutku odločili, da bodo letos še nekoliko večje kot lani in še v gozd bodo šli nabrat mah, česar prej niso počeli pogosto. Jaslice simbolizirajo Jezusovo rojstvo in Bog se je učlovečil zato, da se je bolj približal človeku, da lažje razume to brezmejno božjo ljubezen, katere smo deležni vsi.

Moram priznati, da sem bila nad videnim navdušena, in začela sem razmišljati, kakšno je bilo okraševanje v moji primarni družini. Jaslice smo vedno postavili na predbožični večer in le-te so bile skrbno načrtovane že veliko prej, saj je bilo potrebno nabrati mah in pripraviti celotno ogrodje. Pri naši hiši je bil to kar projekt in moje delo kot otrok je bilo, da sem lahko postavila kakšen kipec po celotni površini. Na predvečer božiča, za novo leto in za svete tri kralje smo šli tudi okoli hiše z blagoslovljeno vodo in s kadihom ter poleg hiše »pokadili« še vsa gospodarska poslopja in hlev. Veliko domačij (tudi naša) to počne še danes. Na svete večere tudi ne sme viseti perilo, saj so ljudje že od nekdaj verjeli, da to prinaša bolezen v hlev.

Resnično bistvo božiča

Ko sem za potrebe tega članka pregledovala gradivo o slovenskem ljudskem izročilu, povezanim z božičem in novim letom, sem ugotovila, da ima vsak kraj svoje in nekoliko različne navade praznovanja in verovanj, tudi pesmi so se razlikovale med pokrajinami, in ker jih je preveč za število besed, ki je na voljo, vabim Vas, draga bralka, dragi bralec, da za trenutek zaprete oči in odpotujete nazaj v preteklost in se spomnite navad, ki ste jih ali pa jih morda še počnete ob praznikih.

Zapisala pa bom le eno Miklavževo, ki mi jo je zaupala moja babica in ima več pomembnih sporočil, če jih le znamo prebrati med vrsticami. Kot otrok je hodila služiti na veliko kmetijo, saj je bilo pri njih doma veliko otrok in vsi so morali zgodaj poprijeti za delo. Posebne blaginje v tistih časih na splošno ni bilo in tudi obdarovanja niso bila prav pogosta. Se je pa zgodilo, da so babici, ki je bila takrat še deklina, za Miklavža gospodarji podarili pomarančo. Zanj je bilo to kot zlato, saj jo je takrat v rokah držala prvič. Seveda je ni pojedla sama, saj je imela doma brate in sestre, s katerimi so si jo razdelili, in tako so vsi uživali v koščku dobrine, ki je nam danes pravzaprav samoumevna.

Časi se razlikujejo, danes imamo vsega dovolj in zato je še toliko bolj pomembno, da otrokom in pravzaprav tudi sebi predstavimo resnično bistvo božiča. To je čas za iskanje tišine, v kateri zmoremo zaslišati pričakovanja, pričakovanja do sebe, do drugih, kjer se povežemo s svojim bistvom in z bistvom, v katerega verjamemo, ne glede na to, katerim prepričanjem pripadamo. To je tudi čas, ko lahko zgledimo poti med nami, zgradimo nove mostove in se na novo povežemo z nam dragimi ljudmi.

Kaj je resnično bistvo božiča? (Foto: Maja Križnar)

resnično bistvo božičnih praznikov, sem bila zadnjič, ko sem šla kupit vsakodnevne potrebščine, priča nenavadnemu prizoru mlade družine, ki mi je dal misliti.

Mala deklica je začudeno spraševala svoje starše, zakaj pri njih doma še nimajo okrasov, saj jih tukaj vidi in tudi čisto vsi njeni sošolci imajo domove že okrašene. Deklica ni skrivala svoje žalosti in razočaranja. Ni bila nestrpna, le videlo se je, da se počuti precej prikrajšano, ker tudi sama še nima okrasov in lučk.

njem, pogovorom in podobno. Deklici so starši razložili, da zagotovo ni pomembno okraševanje in nakupovanje daril, na katera se že takoj po novem letu pozabi, temveč duh, ki ga bodo ustvarili sami v sebi in med seboj znotraj njihove družine, med prijatelji in tudi med neznanimi ljudmi, s katerimi prihajajo v stik.

Čas za čiščenje

Mama je svoji hčerki še na prejšnjem pojasnila, da je prvi del decembra namenjen čiščenju, tako fizičnemu, kot tudi du-

Zimska in praznična opravila po novem letu

Ko sem razmišljala o dogodkih in aktivnostih, ki se na kmetiji dogajajo po novem letu, mi je srce ogrel spomin na koledovanja. Slednji običaj res ni vezan na kmetijo, a je vreden omembe. Tudi sama sem več let kot otrok hodila okoli, včasih sem se preoblekla v pastirja, včasih v angela, včasih pa sem bila le del skupine, ki je obisko-

drugega februarja. To je čas, ki simbolizira hvaležnost. Marija in Jožef sta se v templju zahvalila za rojstvo sina in prav je, da se tudi mi vsak pri sebi, vsak dan zahvalimo za vse tisto, kar imamo in kar smo.

Pomembna je tudi hvaležnost za ves pridelek v pretekli sezoni in za ozimnico, ki jo danes lahko shranimo v hladilnikih in v skrinjah, včasih pa so se morali znajti drugače.

Pred zimo je bil čas za domača hišna opravila, kot je pospravljanje koruze.

vala domove in jim prinašala blagoslov svetih treh kraljev. Če pomislim nazaj, smo bili vsi takrat najbolj navdušeni nad goro zbrane sladkarije, danes pa mi je tako lepo opazovati te mlade, ki koledniško navado še ohranjajo, saj se zavedam pomembna blagoslova, ki ga prinašajo v vse hiše, ki jih obiščejo. Tudi koledovanja se od kraja do kraja razlikujejo, povsod pa je bistveno izročilo in blagoslov, ki ga prinašajo v družino.

Naslednji pomembnejši datum je svečnica, ki nastopi

Pridelke so sušili, pomagali so si s slanico, ter jih tudi odimili. Slednje so storili z mesom, ko so opravili koline. Koline so družini prinesle olajšanje tudi zato, ker so vedeli, da živali ni vzela bolezen, zanje pa tudi ni bilo več potrebno pripravljati hrane.

Dolge zimske večere so si kmetje včasih krajšali s prebiranjem fižola, vezenjem, ličkanjem, predvsem ženske so včasih imele veliko dela z volno. Po tem, ko so ovce ostrigli, je bilo volno potrebno naj-

Koline so družini prinesle tudi olajšanje, ker ni bilo več treba skrbeti za hrano za živali. (Foto: Freepik.com)

prej očistiti vse umazanije in ostankov sena. Pomagali so si z večjimi ploščatimi ščetkami, ki so volno istočasno tudi nekoliko razmečale, da je postala bolj rahla. V naslednjem koraku so jo s pomočjo kolo-vrata spredli in pripravili za pletenje. Čas ob tem delu so si krajšali s pesmijo in s pripovedovanjem različnih zgodb. Moški pa so tudi pletli košare in kuhali žganje.

Dobre in slabe strani

Danes opisane aktivnosti žal velikokrat nadomestita telefon ali televizija, čeprav je na kmetijah tega zagotovo manj, saj je v današnjem času na kmetijah dela več oziroma je drugačno. Stroji so prine-

sli napredek in širše možnosti, a hkrati tudi povečan obseg dela na posameznega člana kmetije.

Dom, družina in praznično-zimska opravila so danes popolnoma drugačna, kot so bila v preteklosti. Razvoj in napredek sta prinesla mnogo dobrega, a hkrati tudi veliko več pritiskov in stresa, zato je še kako pomembno zavedanje, da je kljub bivanju in delovanju na deželi pomembno skrbeti zase in za svoje notranje stanje, tudi tako, kot že omenjeno, da mir poiščemo v tem prelepem adventnem času pričakovanja.

» MAJA KRIŽNAR, KGZS - ZAVOD LJUBLJANA

Otroci so bili vedno vpeti v delo na kmetiji. (Foto: Freepik.com)

Ko zadiši domače

Naše mize so prepolne raznovrstnih dobrot, s katerimi se radi spominjamo peke naših babic in starih šeg ter navad.

Dobro vemo, da je med prazniki skoraj nujno, da se po domu širijo prijetni vonji sveže pečenih dobrot. Če tega sladkobnega vonja po prazničnih dišavnih in začimbah ni, preprosto nekaj manjka. Zdaj pečemo predvsem potice, medenjake, vaniljeve in orehove rogljičke, pa kokosove poljubčke, cimetove zvezdice, linška očesa in še bi lahko naštevali. To drobno pecivo pečemo že desetletja in recepti zanje prehajajo iz roda v rod. Ob praznikih gospodinje nikoli niso varčevale s sestavinami, to je bil vedno čas obilja in tako je še danes. Vsepovsod se širijo vonjave po orehih, lešnikih, čokoladi, cimetu, rumu in rozinah.

Torej, december je tu in tisti, ki obožujejo vonj piškotov, peciva in drugih dobrot, že vneto iščejo nove zamisli za praznično peko. Mi pa se nismo zazrli v nove recepte, temveč smo na plano potegnili stare, preverjene zamisli za tiste sladke dobrote, ki jih gospodinje z dopolnilno dejavnostjo peke na tradicionalni način pečijo v Poljanski dolini že desetletja. Ti nikakor ne smejo manjkati na mizi ob praznikih.

Slovenska potica, kraljica praznične mize

»Med njimi je prav zagotovo orehova potica, kraljica slovenske praznične mize,« je povedala sogovornica **Regina Eniko** iz Žirov, po domače z Žnidarčkove domačije. Še danes je potica najbolj razširjena praznična sladica, nenadomestljiva in nepogrešljiva ob praznikih. Nadev so včasih namesto s sladkorjem sladkali z medom, v njem pa so znašli še orehi, lešniki, mandlji, rozine, mak, smetana, pa tudi ocvirki.

Vsaka gospodinja ima lahko svoj preizkušen recept za poti-

Sadni kruh, medenjaki, parkeljni in piškoti (Bajd Frelih, 2023)

co. In Regina ponosno pove, da je bila tudi njena orehova potica med tistimi, ki so se ocenjevale po kriterijih za zaščito slovenske potice, in je bila med najboljšimi. Evropska komisija je namreč 22. aprila 2021 odobrila zaščito slovenske potice kot tradicionalne slovenske jedi. Zaščiteno je tako ime "slovenska potica" kot tudi tradicionalna receptura in oblika ter način priprave za pet različnih vrst slovenske potice, in sicer: orehovo, orehovo z rozinami, rozinovo, pehtranovo in pehtranovo s skuto. Sicer pa Regina v predprazničnih dneh speče tudi veliko makovih potic, cimetovih polžkov, čokoladnih rogljičkov, pogač in različne vrste slanega in sladkega kvašenega peciva.

Druga sogovornica **Majda Možina** iz Dolenčic, po domače s kmetije Par Zamud, pa nam je zaupala, da za praznike speče poleg orehove potice tudi veliko potic s suhimi hruškami, makovo, kokosovo, lešnikovo in čokoladno. Ocvirkovo pa imajo radi tisti, ki ne prisegajo na sladko. V zadnjem času pa je vedno več zanimanja tudi za sadni kruh, ki se obdrži dlje kot potica, in je prav tako bogata tega okusa in omamnega vo-

nja. Prav tako ljudje posegajo po domačih medenjaki brez vseh dodatkov, za katere ima Majda že zelo star preizkušen recept. Kot pravi sama, je za pripravo medenega testa naj-

bolje uporabiti kostonjev med, medenjaki pa so seveda najboljši šele nekaj dni po peki, ko se razvijejo vsi okusi. Ob vsem tem pa doda, da morajo biti ob praznikih piškoti še

Orehova potica po receptu Regine:

Sestavine: Testo: 1 kg moke (tip 400), 0,5 l mleka, 120 g sladkorja, 100 g masla, 3 jajca (rumenjaki), 30 g kvasa, 20 g soli, 1 žlička vanilin sladkorja, 1 žlička ruma

Nadev: 800 g orehov, 300 g sladkorja, 4 dl mleka, 120 g masla, 3 beljaki (ostali od testa), 1–2 žlici drobtin, 2 žlički vanilin sladkorja, cimet

Priprava testa: Stehnamo sladkor in sol ter dodamo vanilin sladkor. Posebej raztopimo maslo. Pripravimo kvas in vanj vmešamo žličko sladkorja in pol decilitra toplega mleka. V pogreto mleko dodamo sladkor, sol, vanilin sladkor in dodamo žličko ruma ter rumenjake. Beljake prihranimo za nadev. Vse dobro premešamo, da se sladkor in sol dobro raztopita. V posodo presejemo moko. V njej naredimo jamico in vanjo vlijemo toplo mleko z vsemi sestavinami. Malo premešamo, dodamo kvas, zopet premešamo in dodamo raztopljeno maslo. Testo zgnemo do mehke svilnate strukture. Posodo pokrijemo z vlažno krpo, da se ne izsuši, in ga pustimo počasi vzhajati približno eno uro.

Med tem časom pripravimo glinen okrogel pekač in nadev. Med orehe najprej vmešamo sladkor, drobtine, vanilin sladkor in cimet ter vse prelijemo z vročim mlekom in maslom. Dobro premešamo, dodamo beljake in še enkrat premešamo, da dobimo enotno mehko mazavo zmes.

Vzhajano testo rahlo pregnetemo in pustimo, da še malo vzhaja. Potem ga zvrnemo na pomokan prt, z rokami oblikujemo pravokotnik in ga enakomerno razvaljamo. Nato ga namažemo z nadevom in po želji potresemo z rozinami. Počasi in tesno testo povijemo, da kasneje ne nastanejo luknje, in na robovih odvečno testo odrežemo. Zvitke potem poševno odrežemo na dolžino dveh premerov pekača in ga položimo v namaščen pekač. Testo pustimo vzhajati približno dvajset minut, nato ga večkrat prebodemo do dna pekača, da ima zrak med vzhajanjem prosto pot. Še naprej vzhajamo testo, da naraste na dvojno količino. Pred peko testo pomazemo z mlekom in takoj damo v peč. Pečemo petinštideset do šestdeset minut, odvisno od velikosti potičke, pri 180 °C. Ko je pečena, jo pustimo še deset minut v pekaču, nato jo stresemo na rešetko, kjer se počasi ohlaja. Najbolje je, da jo razrežemo šele naslednji dan, saj se bo manj drobila in še okusnejša bo.

Če sami morda ne najdete časa za peko ali pa vam to opravilo ne gre od rok, pa posezite po dobrotah, ki jih pripravljajo pridne roke pekaric po Poljanski dolini.

malce bolj okrašeni s premaži ali prelivi kot sicer in z veliko cimeta ter v obliki, ki nas spominjajo na decembrski čas: zvezdice, smrekice, snežaki ... Za Miklavža pa seveda ne sme manjkati parkeljnov.

Božični kruh

In kot sta povedali obe soganovnici, je za božič še vedno značilen tudi božični kruh, ki ima ob poticah prav posebno mesto. Božični kruh (poprtnik) je bil nekdanj na praznični mizi od božičnega večera pa vse do svetih treh kraljev.

Orehova, makova in pehtranova potica, cimetovi polžki (Eniko, 2023)

Največkrat so spekli tri hlebčke iz pšenične, ajdove in ržene moke, od katerih je bil prvi na-

menjen za božič, drugi za novo leto in tretji za svete tri kralje. Domači so na vsak praznik pojedli po en hleb, nekaj kruha je dobila tudi živina. Na tak način so simbolno povezali vse živeče na kmetiji ter si zaželeli zdravo in obilno novo leto.

Včasih so se ljudje pripravljali na praznike počasi, stopnjevala sta se pričakovanje in vzdušje. Danes v hitrem tempu življenja pogosto pozabimo na to, da se je treba ustaviti, umiriti, ozreti v staro leto in se pripraviti na novo. Zato naj bo zadnji mesec v letu čas, ki ga

preživimo z našimi najbližjimi – domačimi in prijatelji, ob skupni peki piškotov, klepetu, druženju.

Ob raznovrstnem pecivu bo praznično okrašena miza videti nepozabno. Z domačimi dobrotami lahko pogostimo obiske ali pa jih podarimo kot darilo. Domača darila v zadnjih letih pridobivajo na vrednosti, saj z njimi pokažemo resnično ljubezen, ki je ne moremo kupiti.

»VANJA BAJD FRELJH,
KGZS – ZAVOD KRANJ

Ste tudi vi spretni pri peki?

Če ste tudi vi spretna gospodinja, ki uživa v peki in vam čas dopušča, imate možnost, da tudi vi priglasite dopolnilno dejavnost peke kruha in potic ter peciva in slaščic na tradicionalni način na krajevno pristojni upravni enoti. Za izvajanje teh dejavnosti ni predpisan delež lastnih surovin, določeni pa so pogoji glede dovoljenih letnih količin izdelkov, ki so navedeni v nadaljevanju.

Za peko kruha in potic na tradicionalni način mora imeti kmetija lastno krušno peč in kuriti z drvmi. Količina pečene kruha je lahko največ 13.500 kg letno. Za peko peciva in slaščic na tradicionalni način pa je dovoljena letna količina 2.500 kg. Za izvajanje obeh dejavnosti velja, da kmetija lahko dokupuje moko iz mlinov na lokalnem trgu, kar pomeni od mlinov na celotnem območju Slovenije.

Ker gre v obeh navedenih primerih dejavnosti za izvajanje živilske dejavnosti, se mora obrat oziroma prostor, kjer se bo izvajala dejavnost, registrirati tudi pri območnem uradu Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin RS (UVHVVR) najmanj 15 dni pred predvidenim pričetkom obratovanja oziroma oddajo živil na trg.

Dejavnosti se lahko opravlja na naslovu kmetije ali na naslovu nosilca kmetije in za prodajo izdelkov omenjenih dejavnosti ni potrebno pridobiti dodatnega dovoljenja. Nosilec dejavnosti mora dokazovati količine in poreklo surovin s prejetimi računi ali drugimi dokazili, ki vsebujejo podatke o količinah in poreklu surovin, ki jih je treba hraniti deset let od poslovnega dogodka. Zagotoviti mora oštevilčenje vseh prejetih računov oziroma dokazil, ločeno za surovine s kmetije, iz mlinov na lokalnem trgu in z lokalnega trga ali iz proste prodaje po časovnem zaporedju. Več informacij za izvajanje dejavnosti lahko dobite pri lokalnih svetovalkah za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti.

Sadni kruh

Sestavine: 250 g surovega masla, 200 g rjavega trsnega sladkorja, 300 g moke – polovica ržene, polovica pšenične, 5 g pecilnega praška, 250 g suhega sadja, narezanega na koščke, 100 g seseklanih orehov, 5 jajc, 2 dl ruma, vaniljev sladkor, cimet, lupinica bio limone.

Priprava: Sadje narežemo, prelijemo z rumom in pustimo namakati čez noč. Za testo penasto umešamo zmehčano maslo in sladkor, nato dodamo jajca, premešamo ter dodamo še vse preostale sestavine. Naložimo v namaščen podolgovat model. Pečemo 45 minut pri 180 °C. Pečen kruh zvrnemo na desko in ohladimo. Okusnejši je čez dan ali dva.

Sreča je v majhnih stvareh, dobrih ljudeh in toplih dlaneh!

Naj bo vaše leto 2024 polno srečnih trenutkov!

metrob®

AICL Specialty Fertilizers

COMPO EXPERT

Invelop White Protect

f i y www.metrob.si 080 16 22

BOTRSTVO

Odločili smo se, da pričaramo srečne trenutke tudi otrokom, zato smo sredstva, namenjena poslovnim darilom, darovali projektu Botrstvo v Sloveniji.

Hvala vam, ker ste tudi vi del naše zgodbe!

Ni vse v denarju in ne vse v mestu

V adventnem času, v pričakovanju rojstva Odrešenika, smo se pogovarjali z župnikom Martinom Golobom o pogledih na kmetijstvo, položaju kmetov in kmečkih družin, izzivih duhovnikov ...

Martin Golob je odraščal skupaj s petimi brati na večji kmetiji v bližini Šmartnega pri Litiji. Pravi, da je eden tistih srečnežev, ki je imel zelo dobro družino, kjer so skupaj živlele tri generacije.

Izhajate iz kmečke družine. Kakšne so vzporednice med kmečkim in duhovniškim poklicem? Kako vam kmečke korenine pomagajo pri opravljanju vašega poslanstva?

Mnogo vzporednic je. Najprej ljubezen do poslanstva. Tako pri kmetih kot pri duhovniku. Ljubezen do ljudi in človeka. Kmet ne računa toliko, ali se splača ali ne, ampak gleda na to, da bo delo narejeno.

Enako je na duhovnem področju. Kmet ne more kar prelagati dela in ne konča, dokler ni narejeno. Ta izkušnja mi pomaga, da tudi

v duhovniškem poslanstvu ne odlašam z opravili. Kmet čuti pripadnost kmetiji, tako tudi meni pripadnost župniji veliko pomeni. Kmet živi v nekem redu, jutranje in večerno delo v hlevu, delo na polju ... Tudi duhovnik živi v nekem ritmu, le da je namesto hleva »duhovna hiša«.

Knjiga o župnikovem vsakdanjku Na spletni prižnici se začne s sinodalnim stavkom: »Na poti smo skupaj.« Kakšno sporočilo se v tem naslovu skriva za kmečke družine?

Doma smo vedno rekli: »Sam težko kaj narediš na kmetiji.« Družinska kmetija, ki skupaj živi in dela, ni samo kmetija, ampak je kraj močnih medsebojnih družinskih vezi, je dom kmečkega načina življenja. Je tisto, kar je v lepi slovenski kulturi. Kmetija ni ravno neko podjetje, ampak je preplet generacij.

Nenazadnje, skupaj se nekaj naredi. Če je vsak za sebe, se pa lahko hitro stvar razkroji.

Kmet seje zrna, duhovnik seje besede. Kaj je bolj zahtevno?

Mislím, da je sejati besedo težje. Ker sadov ne vidiš v isti sezoni, ampak mnogo let kasneje. Duhovna rast je počasnejša.

Podnebne spremembe, ena od posledic so bile avgustovske ujme, izredno vplivajo na kmetijstvo. Kako v teh preizkušnjah lahko pomaga vera?

Vera da moč in tolažbo. Vera daje zaupanje. Vera tudi ljudi zbliža v medsebojni pomoči. Nenazadnje Bog tudi fizično pomaga po ljudeh. Daje smisel tudi v trpljenju in izgubah. Ko nam je najtežje, je Bog najbližje.

Blaženi Anton Martin Slomšek je zavetnik kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva. Kakšne so razlike pri vlogi kmeta v Slomškovem času in danes?

Zdi se mi, da je bil kmet v Slomškovih časih bolj veren in

da se je na kmetijah več molilo. Mislím, da je bil kmet v Slomškovih časih mnogo bolj spoštljiv tudi do nedelje. Če samo pomislim na svoje stare starše, vsi so imeli »mašen gvant«.

Danes je marsikateri kmet vseh sedem dni enako oblečen. Včasih so bile kmetije res mnogo bolj družinsko povezane. Danes je tega manj. Sodobne kmetije včasih izgledajo kot cela industrija. Včasih je bilo več skupnega dela (košnja, ličkanje, pobiranje krompirja), ker ni bilo strojev. Več so se med seboj družili.

Hvala Bogu, da je šel napredek v kmetijski mehanizaciji tako močno naprej, ampak izgubil se je pa ta družabni vidik.

Družbene razmere zahodnega sveta se dramatično spreminjajo. Kako menite, da se bo ohranjal koncept tradicionalne družinske kmetije?

Mislím in upam, da se bo na kmetijah še naprej ohranjal. Na to gledam zelo optimistično, saj mnogo več ljudi spoznava, da je za celostnega človeka

Če ne bi bil župnik, bi bil kmet; če bi bil redovnik, bi bil frančiškan; če bi bil misijonar, bi bil v Afriki. Foto: Matjaž Lavrič

mного bolj zdravo življenje v naravi in delo drug z drugim.

Kako bi mlade nagovorili, da ostanejo na kmetijah?

Ni vse v denarju in ne vse v mestu.

Kako pa bi jih navdušili za duhovniški/redovniški poklic?

Jaz lahko povem, da lepšega kot duhovniški poklic ni 😊. Najlepša reklama za duhovniški poklic je kar duhovnik sam. Za to si prizadevam. Gotovo pa je potrebna pomoč od vseh nas, tako da molimo

za nove duhovniške poklice.

Koliko pri opravljanju duhovniškega poklica potrebujete usodno angleščino (popravni izpit iz angleščine je pomembno vplival na življenjsko odločitev)?

Bolj malo. Hvala Bogu 😊.

Smo v adventnem času. Kaj v tem času sporočate kmetom?

Da naj se tudi oni v tem času malo ustavijo, se poglobijo v svoje življenje in medsebojne odnose. Da pripravijo Gospodu pot. Naj bo v tem

času hrepenenje po Bogu, da bi se rodil v naših življenjih.

Kaj bi pomenilo za vas, če bi vas dodelili v mestno župnijo?

Sem župnik v Grosuplju in sem na nek način skoraj v mestni župniji. To bi sprejel kot Božjo voljo. Sem za ljudi postavljen in ljudje so v mestu in vaseh. Si pa na stara leta želim službovati nekje na podeželju.

Ali v grosupeljski župniji priskočite na pomoč pri delu na kaki kmetiji?

Ne vem, koliko sem v pomoč, sem pa enkrat par prikolice silaže peljal domov in poleti smo bili z oratorijem na eni kmetiji, kjer smo pomagali pospravljat seno.

Kateri traktor vozite, kadar greste pomagat na domačo kmetijo?

John Deere 😊.

» MARJAN PAPEŽ, KGZS
» ALEKSANDRA TRUPEJ, KGZS

Najljubši/a: Zakaj?

Svetnik	Sveti Benedikt: moli in delaj.
Svetnica	Mati Terezija: ker me nagovarja njena drža do ubogih.
Evangelist	Luka: ima največ prilik o usmiljenju.
Starozavezno besedilo	2. Mojzesova knjiga: všec mi je, kako je Mojzes izpeljal Izraelce iz sužnosti.
Adventna pesem	Vi oblaki ga rosite: ker jo znam na pamet.
Božična pesem	Sveta noč: lepšega ni, ko pri polnočni maši v temi nežno slišiš to pesem.

KRPAN®
zanesljivo močnejši

PRIHODNOST JE
**zanesljivo
močnejša.**

NOVA GENERACIJA
GOZDARSKIH VITLOV

11 NOVIH PATENTIRANIH TEHNIČNIH REŠITEV
zagotavlja izjemno delovno učinkovitost

NOVOST
letosnje jeseni

3 LETA
GARANCIJE

Gozdarska
KRALJICA SLOVENIJE
Andreja Vidmar

Kmetje še vedno brez denarnih nadomestil na VVO I

KGZS opozarja na kršitve določbe Zakona o vodah in s tem povezane pravice kmetov do denarnega nadomestila.

Varovanje pitne vode je skupna skrb in dolžnost vseh, ki sobivajo v prostoru. Kmetje se tega dobro zavedajo, zato že vrsto let upoštevajo zakonske zahteve glede kmetovanja na vodovarstvenih območjih. Te zahteve so najstrožje na najožjnjih vodovarstvenih območjih (VVO I).

škodnina, ampak državna pomoč, ki je časovno ter vrednostno omejena.

Svetla luč

Z namenom ustrežnejše ureditve problematike je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) pripravila

na, so se nemoteno sprejemale nove uredbe, ki so prinesle kmetom le zahteve in kazni, ne pa tudi nadomestnih zemljišč ali ustreznih odškodnin.

Svetla luč na koncu tunele se je pokazala po letu 2020, ko je delo na tem področju prevzela nova ekipa na takratnem Ministrstvu za okolje in prostor (MOP), ki je razumela problem in se je bila pripravljena pogovarjati o novih rešitvah. Pristopili so k pripravi predloga nove metodologije izračuna višine denarnih nadomestil, ki so ga po večkratnih usklajevanjih v letih 2021 in 2022 tudi dokončno uskladjali s predstavniki kmetov. Metodologijo, ki prinaša kmetom precej višja denarna nadomestila, so vključili v novo uredbo, saj je Uredbi o načinu izplačevanja in merilih za izračun nadomestila za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima z 31. decembrom 2022 potekla veljavnost.

Predlog nove uredbe je bil v javni obravnavi od 3. januarja 2023 do 7. februarja 2023. Po javni obravnavi in medresorski uskladitvi je bila uredba poslana še v presojo na Evropsko komisijo v Bruselj, kar je, glede na to, da so denarna nadomestila državna pomoč, obvezni del postopka sprejemanja nove uredbe. Evropska komisija je predlog uredbe 7. septembra 2023 potrdila. Žal pa kljub vsem izpeljanim postopkom Vlada RS uredbe še vedno ni potrdila. Po nekaterih informacijah že več kot en mesec čaka na podpis trenutno pristojne ministrice Alenke Bratušek.

Ni odziva

KGZS je 19. oktobra 2023 na Ministrstvo za naravne vire in prostor (MNVP) in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) naslovila poseben dopis s prošnjo za podpis uredbe. Odgovora na dopis ni

bilo, zato je KGZS predstavnike MNVP in MKGP povabila na sestanek s predstavniki kmetov v Strokovnem odboru za VVO, ki je bil 16. novembra 2023. Tudi sestanka se predstavniki pristojnih ministrstev niso udeležili.

Kmetje so globoko razočarani nad neodzivnostjo tako MNVP kot MKGP, saj zaradi tega ostajajo v letu 2023 brez denarnih nadomestil, čeprav so izvajali in upoštevali vse zahteve vodovarstvenega režima in imajo zato zmanjšan dohodek iz kmetijske dejavnosti. Nerazumljivo je, da so bili izpeljani vsi postopki, potrebni za sprejem nove uredbe, vključno s potrditvijo Evropske komisije v Bruslju, pristojna ministrica in Vlada RS pa uredbe ne potrdita. Tako se kršijo določbe Zakona o vodah in s tem povezane pravice kmetov do denarnega nadomestila. Nujno je takojšnje dokončanje postopka in sprejetje uredbe, ki je ključna za obstoj kmetij na VVO I.

Za trajno rešitev

Ne glede na to, da bi z novo uredbo kmetje prejeli višja denarna nadomestila kot do sedaj, pa bi to bila še vedno lečasna rešitev za obdobje petih let, zato zahtevajo od MNVP trajno rešitev v smislu opredelitve dejanskih odškodnin v okviru Zakona o vodah in od MKGP pripravo posebnih intervencij in investicijskih razpisov za kmetije na VVO I.

»DR. DUŠICA MAJER, KGZS

Kmetje na VVO I kljub spoštovanju zahtev VVR in izpadu dohodka ne dobijo nobenih denarnih nadomestil.

Zakon o vodah zagotavlja kmetom, da zaradi izvajanja vodovarstvenega režima na VVO I dobijo nadomestna zemljišča, če teh ni na razpolago, pa ustreza denarna nadomestila za izpad dohodka iz kmetijske dejavnosti. Takšna ureditev področja sicer ni najbolj ustrezna, na kar opozarjajo kmetje že več kot petnajst let. Nadomestnih zemljišč večina oškodovanih kmetov namreč ne more dobiti, ker jih ni na razpolago, denarna nadomestila pa niso dejanska od-

številna gradiva (analiza stanja kmetij na VVO I; seznam kmetij, ki želijo nadomestna zemljišča; pregled zakonske ureditve te problematike v državah EU; predlog ukrepov KOPOP in ciljnih razpisov za kmetije na VVO I; predlog metode izračunavanja dejanske odškodnine), vključno s predlogi sprememb Zakona o vodah, ki so nujne za ureditev stanja. Kljub zahtevi kmetov, da se ustavi sprejemanje novih vladnih uredb za VVO, dokler problematika ni ustrezno reše-

Agrarne skupnosti: prenos deleža države in občin

Novi člen zakona prinaša kar nekaj sprememb pri urejanju odnosov in deležev med člani agrarne skupnosti.

Člani agrarnih skupnosti so večinoma fizične osebe, ki so solastniški delež ali delež na skupni lastnini po ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti v 90. letih prejšnjega stoletja prejele od svojih prednikov in z njim upravljajo v okviru organov agrarnih skupnosti. Imetnica deležev, ki jih nekdanji člani niso zahtevali nazaj, je postala občina, na območju katere leži agrarna skupnost, predvsem preko dednih postopkov je do deležev na premoženju agrarne skupnosti prišla država. Z novim 43.b členom Zakona o agrarnih skupnostih (ZAgrS) je omogočen neodplačen prenos deleža države in občin ostalim članom agrarne skupnosti.

Novela ZAgrS-A

V marcu 2022 je bila sprejeta novela ZAgrS-A, ki se uporablja od 13. aprila 2022 naprej (o noveli smo pisali v Zeleni deželi št. 171, april 2022). Zakon je določil pravno podlago za neodplačen prenos solastniškega deleža države in občine v agrarni skupnosti (smiselno enako velja za deleže na skupni lastnini). Za premoženje, ki ga je ob ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti prejela občina po določbah 8. člena Zakona o spremembi zakona o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti ter vrnitvi njihovega premoženja in pravic (ZPVAS), in za premoženje, ki ga je pridobila država v dednih postopkih, je smiselno, da se prenese v solast članov v agrarni skupnosti.

Pogoj za prevzem državnega ali občinskega deleža v agrarno skupnost je sklep občnega zbora, v katerem agrarna skupnost izrazi pobudo za prenos državnih ali občinskih deležev. Sklep o prenosu mora biti na občnem zboru potrjen z večino vseh glasov. Ko je sklep o prenosu izglasovan ter dr-

žava ali občine prenesejo deleže, vsi ostali člani agrarne skupnosti pridobijo lastninsko pravico na pridobljenem premoženju v enakih deležih.

Sodelovanje občin in države

Država in občine, ki so se v lastniški strukturi agrarnih skupnosti pričele pojavljati od ponovne vzpostavitve agrarnih skupnosti, so nenaravni člani agrarne skupnosti. Država in občine zgodovinsko gledano niso bile članice v agrarnih skupnostih, saj se je delež v agrarni skupnosti prenašal iz roda v rod

Namen agrarnih skupnosti je skrb za zemljo, njeno obdelovanje in ohranjanje za prihodnje rodove. (Foto: Gašper Cerar)

in je bil do sprejetja ZPVAS vezan na kmetijo (na lastnika grunta, posesti s hišno številko ipd.). Danes imetništvo deleža agrarne skupnosti ni več vezano na kmetijo, temveč na osebo. Kljub temu se je med člani agrarnih skupnosti ohranilo tesno sodelovanje v okviru sledenja interesom skupnosti, ne interesom posameznika. Za premoženje agrarne skupnosti je zato smiselno, da z njim upravlja skupnost oseb, ki jih vežejo skupna preteklost in kolektivno oblikovan skupni namen. Namen agrarnih skupnosti je skrb za zemljo, njeno obdelovanje ter ohranjanje za prihodnje rodove.

Pri upravljanju s premože-

njem agrarne skupnosti imajo država in občine lahko različne interese od fizičnih oseb. Prakse sodelovanja države in občin v upravljanju agrarnih skupnosti so različne:

- nekatere občine z agrarnimi skupnostmi korektno sodelujejo, zlasti podpirajo razvoj agrarne skupnosti in sredstva, ki jih v prejmejo na podlagi deleža v agrarni skupnosti, vlagajo v javno infrastrukturo vasi, v kateri je agrarna skupnost vzpostavljena (npr. igrišča, vaska središča);
- določene lokalne skupnosti aktivnostim agrarnih skupnosti nasprotujejo, tudi v splošen občinski proračun zahtevajo sredstva, ki jim

temu pa Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti omogoča možnost neodplačne odsvojitve, če to predvideva zakon: neodplačen prenos določa 43.b člen ZAgrS. Prenos deležev mora država izvesti v dveh letih od uveljavitve novele ZAgrS-A, to je do 13. aprila 2024.

S kmetijskimi in gozdni zemljišči v lasti države upravljata Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS in Slovenski državni gozdovi, d.o.o., zato lahko agrarna skupnost po sprejemu sklepa občnega zbora poziv za prenos deležev naslovi na ti dve instituciji. V primeru spora se agrarna skupnost lahko obrne na pristojno državno odvetništvo in kasneje s tožbo na izročitev premoženja na podlagi zakona na pristojno sodišče.

Možnost prenosa deleža za občino

Prenos deleža občine v agrarni skupnosti se izvede na podlagi sklepa občnega zbora agrarne skupnosti in privolitve občine. Agrarna skupnost mora po sprejetju sklepa pričeti pogovore z občino, pri čemer se občina sama odloči, ali bo ostala članica agrarne skupnosti ali ne.

Zakaj razlika med obveznostjo prenosa države in možnostjo prenosa pri občinah: država in občine so nenaravni člani agrarnih skupnosti, a so lokalne skupnosti bližje ljudem, članom agrarne skupnosti, poleg tega imajo občine z uresničevanjem članskih pravic v agrarnih skupnostih več izkušenj, je menil predlagatelj ZAgrS-A.

Aktualno pri prenosu deležev države

Na podlagi določbe 43.b člena je bilo od pomladi 2022 do danes na podlagi sklepov občnih zborov podanih nekaj zahtevkov za prenos deležev države na člane agrarne skupnosti, trenutno pa so

pripadajo na podlagi deleža v agrarni skupnosti;

- nasprotovanje predlaganim načinom gospodarjenja v agrarni skupnosti na občnem zboru pogosto izrazi tudi predstavnik države iz podjetja Slovenski državni gozdovi, d.o.o.

Obveznost prenosa deleža za državo

Za državo je določena obveznost prenosa solastniškega deleža v agrarni skupnosti: kadar občni zbor agrarne skupnosti sprejme sklep o prenosu, je država dolžna prenos deležev izvesti neodplačno. Sicer se premoženje države praviloma odsvaja odplačno, kljub

aktivnosti začasno zadržane. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS in Slovenski državni gozdovi, d.o.o. sta konec septembra 2023 na Ustavno sodišče RS podala pobudo za oceno ustavnosti 43.b člena ZAgrS: ustavno sodišče bo o pobudi odločalo v prihodnjih mesecih. Vlada RS, Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Državnega

zbor in Zakonodajno-pravna služba Državnega zbora RS so se v preteklih dneh do pobude obeh inštitucij, ki upravljata z državnimi kmetijskimi in gozdnimi zemljišči, odzvali negativno. Menijo, da je ureditev o obveznosti prenosa deleža države iz ZAgrS skladna z ustavo in namenom skupnega upravljanja s premoženjem v okviru agrarne sku-

pnosti. Agrarnim skupnostim, ki so v jeseni 2023 vložile zahteve za prenos deleža države na agrarno skupnost, državno odvetništvo sporoča, da je potrebno počakati na odločitev Ustavnega sodišča RS o 43.b členu ZAgrS.

Kljub začasnemu neizvajanju prenosov po 43.b členu ZAgrS je smiselno, da agrarne skupnosti, kjer je solastni-

ca ali skupna lastnica tudi država, s sklepom občnega zbora in zahtevkom na Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS in Slovenski državni gozdovi, d.o.o. ter na državno odvetništvo podajo predlog za prenos deležev. ZAgrS namreč omogoča prenos do 13. aprila 2024.

»GAŠPER CERAR, KGZS

Manjkajoči streli

KGZS si prizadeva za redno upravljanje z volkovi, za kar bi bilo treba spremeniti evropske habitatne direktive.

V reviji Rangeland Journal so leta 2020 objavili članek, v katerem poudarjajo, da so volkovi izredno prilagodljivi in iznajdljivi plenilci. Trenutno poznani ukrepi za zaščito živine (električne ograje, pastirski psi in druga odvrčala) temeljijo na predpostavki, da jih volk povezuje z bližino človeka (nevarnostjo) in se zato umakne oziroma ne napade. Kot piše v članku, so se francoski volkovi skozi čas naučili, da jim ti ukrepi ne predstavljajo več resne nevarnosti (poškodba ali smrt), učin-

ljanje iz obrambe«, da bi se zmanjšale škode po napadih volkov. »Streljanje iz obrambe« je ukrep, ko gre za takojšno posredovanje rejcev tik pred, ob ali tik po napadu volkov, ko streljajo oziroma ustrelijo volkove, ki napadajo njihove črede. Učinek je trojni – zmanjša se število volkov, odstranijo se problematični volkovi (ne napadajo vsi čred) in volkovi spet povežejo klasične odvrčalne ukrepe z nevarnostjo in človekom. Kritika »streljanja iz obrambe« je, da se lahko izvede le, če so škode ponavljajoče

Rešitve v Sloveniji

KGZS si skupno s stroko z Biotehniške fakultete, Zavoda za gozdove in Lovske zveze Slovenije prizadeva za redno upravljanje z volkom. Za bolj poglobljeno delo KGZS sodeluje v evropskem projektu Life Wild Wolf, s katerim želimo ohraniti plašnost volkov.

Zagovarjamo stališče, da je volk v ugodnem stanju in da lahko problematične volkove odvezemamo zaradi javne-

ga interesa že danes. Za redno izvajanje ukrepa pa bi bila potrebna sprememba habitatne direktive na ravni EU.

Kmete, ki trpite škodo zaradi napadov volkov, pozivamo, da ob prijavi škode pooblaščenca Zavoda za gozdove o tem obvestite tudi Gozdarski oddelek KGZS na telefon 01 5163 702. Skupaj z vami iščemo izvedljive in dolgoročne rešitve.

»MIHA BENEDEČIČ, KGZS

kovito obrambo pred volkovi naj bi predstavljali le nekaj let, preden so se jo naučili premagati oziroma zaobiti. To so občutili tudi francoski kmetje, ki so nekaj let po tem, ko so začeli uporabljati zaščitne ukrepe, spet začeli beležiti večje škode (te so enakomerno naraščale s številom volkov). Kljub temu, da je volk v Franciji zaščiten od leta 1992, je ministrstvo za okolje leta 2014 dovolilo »stre-

in če ne ostaja noben zadovoljiv način obrambe več. S preventivnim ukrepanjem bi namreč lahko preprečili še tiste škode, ki sicer nastanejo. Prvi rezultati »streljanja iz obrambe« kažejo, da se je število napadov zmanjšalo, število volkov pa se še naprej počasi veča. Klasičen lov na volka namreč ni učinkovit, ker ni usmerjen na problematične volkove, ki napadajo drobnico.

PROTIVETRNA zaščita

**rola vrata / zavese
konfekcija po meri**

080 73 74

WWW.PROFARM.SI

Super hrana za super generacije

Tradicionalni slovenski zajtrk (TSZ) poteka vsak tretji petek v novembru na dan slovenske hrane, letos pod sloganom »Kruh za zajtrk, super dan«.

»Tradicionalni slovenski zajtrk je pripomogel k povezoivanju kmetij z javnimi ustanovami, pristojna ministrstva so pripravila ustrezne pravne podlage in skupaj vzgajamo generacije otrok, ki rastejo v zavedanju pomena lokalne pridelave in zdravju prijaznega načina prehranjevanja. Gre za dober primer medresorskega sodelovanja,« je sredi novembra na letošnjem medijskem dogodku medresorske delovne skupine petnajstih partnerjev projekta, ki ga vodi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, povedal gostitelj dogodka predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije **Roman Žvegljč**.

stva na 22 šolah, ki jih obiskuje 414 učencev, na krožke zdrave hrane in življenjskega sloga na več kot 400 šolah, ki jih obiskuje 9722 otrok.

»Naši kmetijski proizvodi so višje kakovosti, pridelani in predelani pod visokimi standardi,« je povedala vodja medresorske skupine TSZ, direktorica direktorata za hrano in ribištvo **Ana Le Marechal Kolar**. Izvedbo projekta Tradicionalni slovenski zajtrk finančno podpira država. »Od šolskega leta 2020/21 je v pravilniku dodana še možnost razdeljevanja katerega drugega svežega ali suhega sadja brez dodanega sladkorja,« je razložil vodja sektorja za kmetijske trge na Agenciji za kme-

Foto: RTV Slovenija

mu to ostane v spominu,« poudarja predsednik Čebelarstva zveze Slovenije **Boštjan Noč**, pobudnik projekta, ki je skupaj s podporniki že podal pobudo vladi za razglasitev tedna slovenske hrane. Željo, da za vsako dejanje ni potrebna zakonska podlaga in se kaj naredi tudi »iz srca«, je kot podpisnik pobude za teden slovenske hrane izpostavil predse-

iz Zveze Slovenske podeželske mladine pa je izpostavila dolgoročen pomen spremljanja sledljivosti porekla kmetijskih pridelkov in živil, ki se uporabljajo pri pripravi obrokov v obratih javne prehrane.

Kmetijski svetovalci pravijo

»Vedno več šol in vrtcev sodeluje s kmetijami, prav tako

Vloga vzgojno-izobraževalnih ustanov

Izobraževanju o pridelavi in uživanju hrane daje velik pomen minister za vzgojo in izobraževanje dr. **Dario Felda**, kar je potrdil s svojo prisotnostjo na dogodku. Med drugim je izpostavil veliko zanimanje vzgojno-izobraževalnih ustanov, ki izvajajo naravoslovne dni na kmetijah, na krožke čebelarstva na več kot 160 šolah, ki jih obiskuje več kot 2200 otrok, na krožke kmetij-

tijske trge in razvoj podeželja mag. **Aleš Irgolič**. Leta 2022 je glede na podatke v projektu sodelovalo 697 vzgojno-izobraževalnih zavodov, zahtevke za povračilo sredstev jih je vložilo približno 70 odstotkov. Zajtrkovalo je 235.281 učencev, izplačana so bila sredstva v skupni višini 169.402 evrov.

Prednost domače hrane

»Okusov Slovenije v hrani iz uvoza ne boste našli, ko otrok okusi slovensko hrano,

dnik Zadrudne zveze Slovenije **Borut Florjančič**.

»Smo ena izmed redkih držav, ki ima organiziran sistem prehrane otrok in mladostnikov, urejen na ravni države in je uzakonjen,« je razložila **Irena Simčič** z Zavoda Republike Slovenije za šolstvo ter navedla podatke, da so v letu 2022 osnovne šole kupile za več kot 90 milijonov evrov živil, od tega za več kot 30 milijonov evrov lokalne hrane. Za odkup čim večje količine lokalno pridelanih živil, promocijo slovenske hrane in vzpostavitve trdnih agroživilskih verig se zavzema tudi Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, je poudaril **Danilo Kobal**, predsednik uprave podjetja Mlinotest, d. d. **Doris Letina**

organizirajo naravoslovne dneve. Vzpostavile so se povezave, vzgojno-izobraževalni zavodi sprašujejo za nasvete in vabijo k sodelovanju pri svojih aktivnostih. Povečalo se je število lokalnih projektov, učitelji in vzgojitelji imajo posluš za vsebine, kot so kmetijstvo in domača hrana. To je le nekaj prednosti, ki jih je prinesel TSZ in jih navajajo terenski kmetijski svetovalci KGZS,« pove koordinatorica projekta TSZ na KGZS **Gabrijela Salobir** ter še, da so v trinajstih letih naši otroci v sklopu zajtrka zaužili 234 ton kruha, 34 ton masla, 676.000 litrov mleka, 40 ton medu in 442 ton jabolk, kar skupno predstavlja 1.426 ton prvovrstnih slovenskih živil.

»TATJANA VRBOŠEK, KGZS

V uredništvu Otroških in mladinskih oddaj RTV Slovenija je v sklopu projekta TSZ nastala posebna oddaja **Ribič Pepe – Tradicionalni slovenski zajtrk**, ki spodbuja zdravo prehrano in ozaveščanje o lokalnih živilih. Na medijskem dogodku sta oddajo ter pesem **Ta Ta Traktor** skupine Čuki predstavila **Igor Ribič (Ribič Pepe)** in **Jože Potrebuješ (Čuki)**.

Kmetijsko svetovanje v spremenljivem okolju

Razvojni izzivi kmetijskega svetovanja za učinkovito slovensko kmetijstvo je bila glavna tema 38. posveta Javne službe kmetijskega svetovanja na Bledu.

V organizaciji Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) je konec novembra na Bledu in prek spletnih medijev potekal 38. tradicionalni posvet Javne službe kmetijskega svetovanja pri KGZS. Udeležilo se ga je prek štiristo svetovalcev in drugih gostov.

Tradicionalni posvet je kraj predstavitve novih dognanj, priložnost za pridobivanje novih znanj, seznanjanja z novostmi v kmetijski politiki in pred-

vsem je kraj spoznavanja. Prav osebni stiki so na dolgi rok pomembni za dobro sodelovanje, je bilo slišati na posvetu, ki so se ga poleg visokih predstavnikov kmetijskih organizacij, politike in izobraževalnih ustanov udeležili tudi predstavniki kmetijskih organizacij Finske, Nemčije, Avstrije, Italije, Hrvaške in Bolgarije. Udeležence sta pozdravila predsednik KGZS **Roman Žveglič** in vodja JSKS pri KGZS **Anton Jagodic**.

Izzivi prihodnosti kmetijskega svetovanja

»Organizacijska povezava s kmetijami v zborničnem sistemu pomeni odličen obojestranski prenos informacij. Težave kmetov tako pridejo do odločevalcev z že strokovno izoblikovanim predlogom, nanje se lahko država zelo hitro odzove in prenese rešitve do kmetov,« je izpostavil Jagodic ter poudaril pomen povezanosti z evropskimi svetovalnimi organiza-

cijami in forumi, ki delujejo na vseh celinah. Rezultati organiziranega dela se kažejo v uspešnem pridobivanju javnih sredstev, uporabi naprednih tehnologij in ekonomskem razvoju kmetij. Med dosežki je izpostavil kadrovske prenovne, posodobitev opreme in svetovalnih orodij ter mednarodno povezovanje v sklopu projektov in stanovskih organizacij.

O novih izzivih javne službe kmetijskega svetovanja pri

Zbornični sistem in razvejana služba kmetijskega svetovanja sta zmožna hitrega in usklajenega odziva.

CECRA je evropski standard za metodološko usposabljanje kmetijskih svetovalcev. Na posvetu JSKS na Bledu je potekala podelitev diplom prvi generaciji svetovalcev, ki so uspešno zaključili izobraževanje za pridobitev certifikatov CECRA.

KGZS, ki gredo v smeri okoljskih tem in dobrega počutja živali, je govoril predsednik KGZS Roman Žveglič. »Seveda je varovanje okolja izjemnega pomena, kmetje in kmetijska stroka se tega zavedamo. Vendar se v zadnjem času soočamo z različnimi pritiski, ki vse bolj omejujejo kmetijstvo. Tukaj je vloga zbornice in kmetijskih svetovalcev pri zaščiti interesov kmetov, kmetovanja in pridelave hrane še toliko bolj pomembna,« je poudaril Žveglič. Ob tem je povedal, da sta zbornični sistem in razvejana služba kmetijskega svetovanja zmožna hitrega in usklajenega odziva. To se je pokazalo predvsem ob letošnjih vre-

Okrogla miza o izzivih kmetijskega svetovanja v Sloveniji

Direktor KGZS **Janez Pirc** kot ključni izziv za prihodnost vidi v prilagajanju podnebnim spremembam ter uvajanju novih tehnologij, ki bodo zmanjšale administrativne zahteve ter še dodatno povezale deležnike v kmetijstvu. Kmetijstvo in ljudje, ki kmetujejo, so se v zadnjih letih precej spremenili. Enaka ostaja potreba po zupanju kmetijskim svetovalcem, ki so zaradi povezovanja z mednarodnimi strokovnjaki vedno boljši. S pomočjo ankete, ki jo je letos izvedla zbornica med četrtino svojih članov, je potrjeno zadovoljstvo z

delom kmetijskih svetovalcev in organiziranostjo v sklopu zbornice.

Predsednik Sindikata kmetov Slovenije **Anton Medved** je opozoril na težave, ki jih povzročajo podnebne spremembe, in izziv, kaj narediti z divjimi zvermi. »Kmet je vedno bolj obremenjen, kar je treba razrešiti, saj trenutni položaj mlade odvrča od želje, da prevzamejo kmetije. Treba je strniti vrste in narediti nekaj za skupno dobro.«

Predsednik Zadrugne zveze Slovenije **Borut Florjančič** je orisal vrsto izzivov, s katerimi se soočajo kmetje. Zadruga se trudijo biti močan partner kmetov, čeprav ni preprosto, ker je to panoga z nizkim dobičkom. Izpostavil je še, da bi osebno želel

imeti zastavljene strateške cilje, kaj bomo dolgoročno s slovenskim kmetijstvom.

Predsednica Zveze slovenske podeželske mladine **Anja Kastelic** je govorila v imenu mladih. Želi si bolj ciljno svetovanje in hitrejši odziv pri sprejemanju evropske zakonodaje.

Na mladih je prihodnost, na vseh nas sedanost, meni predsednica Zveze kmetič Slovenije **Irena Ule**. Službo kmetijskega svetovanja primerja z zdravniki, ki jih najraje ne rabiš, a ko ga rabiš, ti zna pomagati.

Redni profesor in dekan FKBM dr. **Aleš Gregorc** opaža, da se za študij kmetijstva zanima veliko mladih, veliko jih prihaja s kmetij.

menskih ujmah.

»Smo pred izzivom, kako bo v prihodnje delovala javna služba kmetijskega svetovanja. Pojavil se je predlog, da bi služba prenesli neposredno pod ministrstvo. Morda se komu zdi ta ideja dobra, verjemite pa mi, da za uporabnike – kmete – ni. Uspešno svetovanje temelji na zaupanju, kmet pa bolj zaupa svetovalcu, če je iz njegove organizacije. Spremembe morajo biti premišljene, saj kmetje potrebujemo dolgoročno stabilne pogoje za uspešno delo,« je zaključil Žvegljč.

Da je svetovanje most med znanostjo in prakso ter ključno orodje za razvoj kmetijstva, je poudarila direktorica direktorata za kmetijstvo na MKGP Maša

Žagar. Poudarila je pomen uspešnega razvoja, ki bo mogoče le ob sodelovanju med deležniki prenosa znanja. Z namenom povezovanja bo pristojno ministrstvo še naprej podpiralo projekte evropskega inovativnega partnerstva. »Izjemnega pomena je kakovostno usposabljanje kmetijskih svetovalcev glede podnebnih sprememb,« je še povedala in se zahvalila za predanost delu na področju kmetijstva.

Kaj menijo mednarodni partnerji

Zanimiv gost posveta na Bledu je bil predsednik odbora EUFRAS **Jussi Juhola**, ki prihaja s Finske, kjer vodi mrežo storitev kmetijskega svetovanja ProAgria. Gre za finančno, ra-

čunovodsko in tehnološko svetovanje kmetijam. Na Finskem imajo 35.000 kmetij in 56 kmetijskih svetovalcev. »Svetovalci dobivajo nove in nove naloge. V temeljih je glavna odgovornost svetovalca, da je vedno na voljo, da bodo kmetje uspešni,« je razložil. »Soočamo se s precej neu-

Na posvetu so med drugim predstavili stanje v slovenskem kmetijstvu v letu 2022 in prve napovedi za leto 2023, izzive preoblikovanja knjigovodstva po metodologiji FADN v FSDN v Sloveniji ter novosti glede ukrepov kmetijske politike.

godnimi vremenskimi razmerami, tako se področje kmetijske industrije nenehno spreminja. Ves čas je potrebno negovati znanje in se učiti. Pomembno se mi zdi, da znanje dobimo prek mreženja. Vsi smo strokovnjaki in prek mreženja se učimo drug od drugega,« je prepričan Juhola.

V svoji predstavitvi je izpostavil obdobje Covida-19, ko se je bilo potrebno prilagoditi novim načinom dela, ter vojni konflikt v Ukrajini, ki je vzrok za težave z dobavo goriv in dvigom stroškov pridelave, kar pomeni katastrofo za kmetijstvo. »Svetovalci v Evropi se soočamo z zelo podobnimi problemi,« poudarja Juhola, ki ključ za rešitev vidi v mladih in njihovih novih idejah, ki bodo pripomogle k razvoju sektorja. »Priložnosti za sodelovanje je res veliko. Mreže, kot je CECRA program za usposabljanje kmetijskih svetovalcev, so odlična orodja, ki povezujejo izobraževalne ustanove in vanjo so aktivno vključeni tudi svetovalci KGZS. Gre za neprecenljive

izkušnje, ki prinašajo nove možnosti razvoja v nepredvidljivem okolju,« še razloži ter poudari pomen tega nadvse inovativnega koncepta izobraževanja, ki temelji na izkoriščanju možnosti povezovanja in strokovnih izmenjav znanja.

O pomenu povezovanja ter vključitve v meddržavne projekte je govoril **Florian Herzog**, predstavnik Kmetijsko gozdarske zbornice Avstrije. Predstavil je sistem avstrijskega kmetijskega svetovanja, ki je podoben slovenskemu. Tako imajo v devetih zveznih deželah svetovalne službe kmetijske zbornice in članstvo je obvezno. »Sam delam na državni ravni. Naš cilj je, da na nacionalni ravni govorimo enoglasno, da hodimo v isto smer,« pove Hercog. »To je izziv, a ko se uskladimo, je vse skupaj veliko lažje. Zastopanje vseh kmetov je naša naloga. Najpomembnejša naloga je svetovanje, hkrati pa naše delo povezujejo z javnimi interesi,« izrazi navdušenje nad sistemom, ki sicer nekaj stane, a zagotavlja kmetom neodvisen

nasvet, ki mu zaupajo. Tako dve tretjini sredstev pridobijo iz naslova javnega financiranja s strani zveznih dežel, preostanek pridobijo s članarino. »Kmetijstvo in gozdarstvo danes postajata hitro rastoča gospodarska panoga, izzivi kmetijskih svetovalcev so veliki, potrebno je stalno izobraževanje. Da bi en svetovalec znal vse, je nemogoče, zato se povezujemo med sabo in z zunanjimi sodelavci. Biti blizu kmetom, to je ključ do uspeha. Vemo, kaj potrebujejo, kakšne so njihove zahteve. Zato smo veseli odnosa s kmeti, ki nas cenijo. Gre za zaupne informacije in trajen odnos,« je še dodal Hercog.

» TATJANA VRBOŠEK, KGZS

Dogodek Evropskega partnerstva za inovacije – EIP

V sklopu drugega dne posveta JSKS na Bledu je potekal peti dogodek Evropskega inovativnega partnerstva – EIP. Na njem se je zbralo več kot 00 kmetijskih svetovalcev, vodilnih partnerjev projektov in kmetov, ki so prisluhnili izhodiščem, ki so si jih zastavili avtorji dvanajstih novih EIP projektov. Namen projektov EIP je, da kmetovalci, svetovalci, raziskovalci in drugi ustrezni akterji skupaj obravnavajo praktične probleme in zanje poiščejo praktične rešitve, ki jih nato preizkusijo v praksi na kmetijskih gospodarstvih. Preizkušene praktične rešitve in znanje o doseženih rezultatih pa se razširjajo med druge kmete in med širšo javnost. Za spodbujanje tovrstnih projektov skrbijo tako imenovani inovativni posredniki. Gre za kmetijske svetovalce, ki delujejo v okviru javne službe kmetijskega svetovanja in so regijsko razporejeni po osmih zavodih KGZS. Izkušnje z izvajanjem inovacijskega posredništva v letu 2023 je predstavila **Barbara Trunkelj**, ki koordinira inovacijske posrednike na zavodih KGZS.

Odvzem živali nezakonit

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) meni, da je bil odvzem živali Rudiju Možganu pretiran, nesorazmeren in nezakonit ukrep.

Na KGZS se je obrnil naš član Rudi Možgan iz vasi v bližini Krškega, ki mu je 14. novembra inšpekcija odvzela 24 glav govedi. KGZS je po zbranih informacijah ugotovila, da je odvzem živali pretiran ukrep, saj zanj niso bili izpolnjeni pogoji (živali niso bile shujšane, bile so primerne rejne stanja, imele so možnost paše, imele so na voljo hrano in vodo). Območje

okrog mesta, kjer so živali dokrmlevali, je bilo bolj blatno zaradi vremenskih razmer. Razumljivo pa je, da so živali pri paši v pozni jeseni bolj umazane, vendar to nikakor ne pomeni, da bi to izrazito vplivalo na slabše počutje. Živali res niso bile rejene v povsem optimalnih pogojih, vendar niso imele nobenih negativnih posledic zaradi take reje (ran, poškodb, neprimer-

Nepotreben odvzem živali na kmetiji Možgan pri Krškem (Foto: Slovenske novice)

Pobuda za oceno ustavnosti

Državni svetniki so na dvanajsti redni seji v začetku decembra na pobudo Komisije za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano obravnavali predlog Zahteve za začetek postopka za oceno ustavnosti 36.b, 36.c in 36.č ter tretje alineje 43. člena Zakona o zaščiti živali (ZZZiv-F). Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je skozi celoten zakonodajni postopek sprejemanja Zakona o spremembah in dopolnitvah ZZZiv-F opozarjala na številne nepravilnosti in pomanjkljivosti novele. Državni svet Republike Slovenije je na predlog Komisije za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na osmi izredni seji 27. septembra 2023 ob obravnavi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaščiti živali (ZZZiv-F), ki ga je Državni zbor sprejel na dvanajsti redni seji 20. septembra 2023, sprejel zahtevo, da Državni zbor o njem ponovno odloča, vendar ga je ob ponovnem odločanju sprejel. Državni svetniki so s 27 glasovi ZA in brez glasu PROTI odločili, da Ustavno sodišče pozovejo k preučitvi in oceni ustavnosti zakona ter da v spornih delih do končne odločitve Ustavnega sodišča izvajanje zakona zadrži.

Kmete skrbi obisk kvalificiranih prijaviteljev

Govedorejsko društvo dr. Janez Verbič Vrhnika je organiziralo posvet, na katerem so spregovorili o novostih Zakona o zaščiti živali. Vrhniški kmetje so tako izrazili skrb glede vstopa nepooblaščenih oseb na njihova gospodarstva. Nekatera pojasnila so podali strokovnjaki z različnih področij.

Vladimir Adam, komandir Policijske postaje Vrhnika, je prisotnim pojasnil, kako se lahko zaščitijo pred vstopom nepooblaščenih oseb na zasebno zemljišče, kako je s fotografiranjem in videonadzorom ter prijavo na policijo. Andrej Brus z Veterinarske postaje Vrhnika je povedal, da je na vrhniškem območju 230 gospodarstev, ki redijo okrog 5000 govedi. Ocenil je, da so rejci vzorni, vedno pa se pojavi nekaj takih, ki so na meji in zato prejmejo ureditvene odločbe.

Roman Žvegljč, predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), je pojasnil, da je KGZS noveli zakona vseskozi nasprotovala in izvajala številne aktivnosti, s katerimi je opozarjala na potencialne škodljive posledice izvajanja novele zakona, kar po njegovo »ni več strokovno vprašanje, ampak ideološko.«

Po zakonodaji je rejec odgovoren za zdravstveno stanje živali. Biovarnost je eden izmed glavnih temeljev zagotavljanja dobrega zdravstvenega stanja in počutja rejnih živali. Da lahko izvaja biovarnost, mora imeti rejec nadzor nad osebami, ki vstopajo v objekte, rejo in izpuste oziroma pašne površine, kjer so živali. Če opazite, da se po vašem dvorišču ali kmetijskih površinah gibljejo neznane osebe, svetujemo, da jih pozovete, da takoj zapustijo območje, drugače pa pokličite policijo.

nih parkljev, podhranjenosti, vraščenih verig ...), imele so tudi možnost, da se umaknejo iz blata na pašnike.

Primer ni bil nujen

Po Zakonu o veterinarskih merilih pooblastilo odvzema živali velja samo v »izjemno nujnih« primerih, ko gre za ogrožanje zdravja živali ali ljudi. Primer ni bil izjemno nujen, zato bi moral skrbnik živali najprej dobiti odločbo, da popravi stanje, in rok, v katerem mora to storiti. Tudi Zakon o zaščiti živali, ki velja od 11. novembra 2023, določa, da se v takih primerih odredi začasen odvzem in oskrba na domu imetnika živali.

KGZS je z rejcem v stalnem stiku in mu vseskozi nudi strokovno podporo, za katero se rejec zahvaljuje. Verjamemo v pravno državo in tudi v to, da bosta rejcu v nadaljnjem postopku povrnjeni tako materialna kot nematerialna škoda.

Od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) smo zahtevali uvedbo takojšnjega izrednega strokovnega nadzora postopka in ukrepanje v skladu z zakonom ter povrnitev škode. Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin je kasneje sporočila, da je bilo »v okviru izredne verifikacije postopka ugotovljeno kršenje posameznih določb nacionalne zakonodaje. Pri tem je treba poudariti, da inšpekcijski postopek v času poteka verifikacije še ni končan in je bil v času izdaje poročila v reševanju na prvi stopnji,« so še sporočili z uprave. Ko bodo znani končni rezultati preverjanja postopka, bomo o tem pisali na naši spletni strani.

»ZBORNIČNI URAD, KGZS

Ekološko kmetijstvo – naša skupna prihodnost

Javno naročilo je bilo odlična priložnost za oblikovanje dobrega sodelovanja vseh organizacij na tem področju.

Pod sloganom EKOLOŠKO KMETIJSTVO – NAŠA SKUPNA PRIHODNOST smo štiri organizacije, tj. KGZS in vsi kmetijsko-gozdarski zavodi, FKBV, ZDEKS in ČZS, pristopile k realizaciji nalog javnega naročila, katerega cilj je bil pospeševanje ekološkega kmetijstva v Sloveniji v letu 2023. Javno naročilo je predvidevalo organizacijo 40 prikazov dobrih praks v Sloveniji in tujini, 25 specializiranih predavanj, 15 spletnih predavanj tujih strokovnjakov, izdelavo 250 poslovnih načrtov preusmeritev in pomoč ekološkim kmetijam pri povezovanju in trženju. Celotno dogajanje je strnil oziroma povezal dogodek Aktualno na področju ekološkega kmetijstva, ki je 19. oktobra pod okriljem Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede potekal v Hočah pri Mariboru.

Vsebine in gradiva

Do decembra je bila večina naštetih aktivnosti že izvedena. Za tiste, ki bodo organizirane v prihodnjih tednih, datume in povezave najdete na naši spletni strani <https://www.kgzs.si/aktivnosti-za-pospeševanje-razvoja-ekoloskega-kmetovanja-v-letu-2023>. Kar nekaj aktivnosti bo tako izvedenih še v začetku leta 2024.

Tekom izvajanja je nastala pestra paleta vsebin in gradiv, ki bi jih želeli deliti z vami. Trenutno so nekatera že na voljo na strani Mreže za podelje – Portal znanja <https://skp.si/portal-znanja/>. V kratkem pa bodo objavljena tudi na spletnih straneh partnerjev.

Odzivi

Zbrali smo nekaj odzivov strokovnjakov, ki so sodelovali pri izvajanju aktivnosti za pospeševanje ekološkega kmetijstva:

Marija Kalan, KGZS - Zavod KR: *»Pokazalo se je, da si vsi skupaj, tako kmetje kot kmetijski svetovalci, želimo več časa za kmetije in za obiske na kmetijah. Potrebno bi bilo še več prisotnosti svetovalne služne na kmetijah, saj kmetje potrebujejo več časa in informacij, da se odločijo za ekološko kmetovanje. Učinek dela, ki je bil narejen v okviru javnega naročila, bo viden v daljšem časovnem obdobju. Sodelujoče organizacije smo zastavile dobro sodelovanje, ki si ga želimo nadaljevati, in tudi to je tisto, kar bo dvignilo nivo ekološkega kmetovanja v Sloveniji.«*

Martina Robačar, FKBV: *»Izvedene vsebine so bile bogate*

smo vložili veliko usklajevanja, medsebojnih razprav in skupnega iskanja rešitev. Krasno je bilo, ker je lahko tako širok in kakovosten krog ljudi redno delal na področju ekološkega kmetijstva v Sloveniji. Na podlagi povezav in izkušenj si želimo nadaljnjega sodelovanja, ki bi bilo dolgoročno, intenzivno in sistematično. Tak program, ki pa bi bil tri- ali petleten, bi lahko naredil velik premik na področju ekološkega kmetijstva.«

Tamara Korošec, KGZS - Zavod MB: *»Kmetije si želijo, potrebujejo več kot vprašajo – z večjo prisotnostjo na terenu se je to res izkazalo, dobrodošla je tudi prisotnost na terenu iz različnih organizacij z istim ciljem. To kresanje interesov in oblikovanje skupnih ciljev med sodelujočimi organizacijami je*

Na enem od prikazov dobrih praks v ekološkem kmetijstvu

te in zelo koristne, ostale bodo na spletu ter bodo dostopne za širšo rabo in v tem vidimo velik doprinos za ekološko kmetijstvo. Vsebine bi si morali pogledati tudi odločevalci o kmetijski politiki in morda ne samo enkrat. Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije potrebuje večjo moč in kader, da bi bila lahko enakovreden partner z večjo vlogo.«

Uroš Brankovič, ZDEKS: *»Javno naročilo je bilo odlična priložnost za oblikovanje dobrega sodelovanja vseh organizacij na tem področju. V to*

v nas zbudilo veliko željo po neprestanem sodelovanju, prenosu znanj, informacij in tudi kresanju mnenj, ker potem to pripelje do boljših rezultatov.«

Velika priložnost

Zdaj nas vse skupaj čaka še naloga, da pod izvedeno potegnemo črto in naredimo zaključke. Na podlagi teh si bomo oblikovali vizijo in začrtali pot za prihodnjo podporo razvoju ekološkega kmetijstva v Sloveniji. Že zdaj pa lahko z gotovostjo trdimo, da slovenske kmete zanima ekološka pridelava ter da si sku-

paj delimo vizijo o njenem pozitivnem doprinosu za okolje in za zdrave ljudi kot tudi za zdrave živali in zemlje. To je tudi velika ekonomska priložnost za slovenske kmetije, saj povpraševanje po ekoloških pridelkih hitro narašča. Zato morajo slovenski ekološki pridelovalci pridelati in umestiti svoje proizvode na trgovalne police oz. v gospodinjstva, kjer so sedaj pogosto tuji ekološki izdelki. Seveda si v okviru tega želimo tudi več ekoloških živil v sistemih javnega naročanja, turizmu in v gostinski ponudbi.

Za zaključek naprošamo vse, ki ste sodelovali oz. bili vključeni v katero od že izvedenih aktivnosti (npr. ogledi dobrih praks, preusmeritveni načrti, svetovanja ...) ter imate o njih mnenje, pripombo ali predlog, da nam jih posredujete na e-naslov jana.ziberna@kgzs.si. Na podlagi tega bomo lahko pri oblikovanju vizije in načrtov za prihodnje aktivnosti čim bolj upoštevali vaše mnenja in potrebe. Tako bo ekološko kmetijstvo res naša skupna prihodnost!

»JANA ŽIBERNA, KGZS

Digitalizacija nalog JSKS

Glavni namen projekta je vzpostavitev sodobnega digitaliziranega sistema kmetijskega svetovanja.

Potreba sodobnega kmeta je pridobitev aktualne, strokovne, točne in ciljne informacije v čim krajšem času. Zato je pri prenosu znanja tudi v okviru celotnega sistema znanja in inovacij v kmetijstvu (AKIS) uporaba digitalnih orodij nujna. KGZS kot izvajalka javnih služb ima trenutno na razpolago le nekaj teh orodij, ki so kreirana na vedno bolj zastarelih programskih jezikih. Sistem prenosa znanja potrebuje zmogljivo in varno platformo, znotraj katere se bodo prenašale informacije med strokovnjaki, stroko (kmetijskimi svetovalci) in kmetijskimi gospodarstvi ter drugimi deležniki znotraj in zunaj sistema KGZS.

Proces digitalne preobraz-

be je zagotovitev učinkovite IT podpore. Večina kmetov potrebuje podporo za razumevanje sprejemanja novih tehnologij ter uporabnost IKT, ki je prilagojena njihovim posebnim potrebam. To poudarja sporočilo Evropske komisije (ES) o prihodnosti hrane in kmetovanja, ki priznava velik potencial, ki ga morata tehnološki razvoj in digitalizacija obravnavati že sedaj ter zlasti glede na prihodnje izzive, s katerimi se sooča kmetijski sektor.

Cilji:

- Uporaba prenosnih računalnikov kot standardna oprema za terensko svetovalno delo v povezavi s pametnimi telefoni, na obeh pa morajo delovati aplikacije, povezane s platformo.

- Vzpostavitev skupne platforme JSKS, ki bo vsebovala moderna digitalna orodja za izvajanje kmetijskega svetovanja in bo podprta s podatki iz obstoječih in novih baz bodočega podatkovnega skladišča in podatkovnega jezera.
- Dostopnost do baze vseh podatkov, ki so ključni za nemoteno in korektno delo kmetijskega svetovalca, istočasno pa bo od tega imel koristi tudi kmetovalec, ki bo lahko dostopal do določenih podatkov o svoji kmetiji.
- Temeljite spremembe v načinu svetovanja v smislu povečanja učinkovitosti in kakovosti svetovalnih storitev ter tesnejšega komuniciranja s kmeti na realnih, dostopnih in aktualnih podatkih, ki bi se pretakali iz državnih baz. Ti podatki bi

odražali trenutno stanje in bi bili podlaga za strateške načrte ter odločitve nosilcev kmetijskih gospodarstev za izboljšanje konkurenčnosti in trajnosti kmetij.

- Dostopnost do baze vseh podatkov, ki so ključni za nemoteno in korektno delo kmetijskega svetovalca, istočasno pa bo od tega imel koristi tudi kmetovalec, ki bo lahko dostopal do določenih podatkov glede na uporabniške pravice, ki mu bodo dodeljene.
- Usposabljanje in usmerjanje vseh kmetijskih svetovalcev in ostalih akterjev v okviru JSKS k uporabi novega, digitaliziranega sistema dela ter vlaganje v nove usposobljene kadre.

» ALEŠ ŠIFRER, KGZS

Vaše neutrudno delo in predanost so ključni za našo skupnost in gospodarstvo. Upamo, da vam bo prihajajoče leto prineslo obilo uspehov, rodovitne zemlje, obilne letine ter zadovoljstvo in veselje pri vašem delu. Hvala za vaš prispevek k bogastvu naše skupnosti.

SDS

PRIDRUŽI SE NAŠI VELIKI DRUŽINI!

Osební podatki

*Ime: .....

*Priimek: .....

*Datum rojstva: .....

*Državljanstvo: .....

Stalno bivališče

*Ulica/kraj: .....

*Pošta (številka in ime): .....

*Občina: .....

Telefon doma: .....

Mobilni telefon: .....

E-pošta: .....

Začasno bivališče

Ulica/kraj: .....

Pošta (številka in ime): .....

Država: .....

Pošto želim na stalni naslov začasni naslov

Izobrazba: .....

Poklic: .....

Študent: Da Ne Kje: .....

Zaposlen(a) pri: .....

Delovno mesto: .....

* Podatek je obvezen

Obkrožite številko, če želite sodelovati:

Podpisan(a) pristopam ...

1. k Forumu za kmetijstvo in podeželje

Skenirano prijavnico pošlji na tajništvo@sds.si

ali po pošti na naslov

Slovenska demokratska stranka,
Trstenjakova ulica 8, 1000 Ljubljana

Pristopno izjavo lahko izpolniš

tudi preko spleta na

www.PRIDRUZI.SE

Z izpolnitvijo prijavnice in njenim podpisom sprejemam program in statut stranke SDS.

Seznanjen sem, da se bodo moji osebni podatki v zvezi s članstvom obdelovali za vodenja evidence članstva SDS skladno s 6. členom Zakona o političnih strankah in 5. členom Statuta SDS

Več o obdelavi vaših osebnih podatkov in vaših pravicah v zvezi s tem lahko preberete <https://www.sds.si/osebniPodatki>

Letna članarina znaša 15 EUR

Moji socialni položaj (obkrožite številko):

1. mi omogoča plačevanje članarine
2. mi trenutno ne omogoča plačevanje članarine
3. mi trajno ne omogoča plačevanje članarine (upokojenci)

V(na): ..... Dne: .....

* Podpis:

Študijski obisk narodnih parkov na Madžarskem

V sklopu projekta LIFE-IP NATURA.SI smo bili med 16. in 18. oktobrom 2023 skupaj s predstavniki ostalih projektnih partnerjev na Madžarskem.

Namen obiska je bil spoznavanje dobrih praks, načinov upravljanja in izmenjava izkušenj s predstavniki madžarskega LIFE integriranega projekta LIFE IP GRASSLAND-HU.

Obiskali smo tri različne narodne parke z različnimi habitatnimi tipi in vrstami, ki jih varujejo z različnimi ukrepi.

Prvi dan smo obiskali narodni park Őrség. Park se nahaja za mejo z Madžarsko in se "dotika" našega Krajinskega parka

nam izvajalci projekta in predstavnica Direktorata za ohranjanje narave Ministrstva za kmetijstvo predstavili delovanje inštituta, zakonodajo, ukrepe SKP ter Naturo 2000 na Madžarskem. V popoldanskih urah smo obiskali narodni park Bükki, območje Borsodi Mezőség, travnik Tiszabábolna, kjer sta nam predstavnik parka in predstavnik združenja lastnikov predstavila upravljanje travnišč in sodelovanje parka s kmeti, ki delajo na

Goričko. Ogledali smo si travnik Szalafő, kjer testirajo izvajanje rezultatskega ukrepa za metulje. Upravljalci parka in lastnik površine, ki je tudi kmet, so nam predstavili, kako upravljajo s travnišču Nature 2000, kdo opravlja nadzor, kakšen je režim in koliko znaša podpora. Na naslednjem obiskanem travniku Orfalu, kjer se nahaja edina populacija metulja travniškega postavneža na Madžarskem, so nam v okviru projekta LIFE Metamorphosis predstavili ohranjanje območja za to vrsto in izzive, s katerimi se srečujejo. Razložili so nam, na kakšen način se borijo proti invazivkam in kakšna obdelava travnika je za to vrsto najbolj optimalna. Na naslednji lokaciji travnika Apátistvánfalva smo si ogledali poskus odstranjevanja zlate rozge in vzpostavljanja primerne habitata za travniškega postavneža.

Drugi dan smo obiskali Inštitut Herman Ottó v Budimpešti, kjer so

območjih Natura 2000. Območje je tudi dom endemične madžarske brezove miši (Sicista trizona). Ob sončnem zahodu smo opazovali žerjave, ki se v tem času selijo v prezimovališča, tukajšnje površine pa uporabljajo za počivanje.

Tretji dan smo obiskali narodni park Kiskunsági, kjer nam je upravljalca parka predstavil njihov način upravljanja parka in ohranjanja travnišč ter nam na terenu pokazal različne travniščne habitatne tipe in predstavil sodelovanje s kmeti. Njihova travnišča imajo največjo pestrost rastlinskih vrst na Madžarskem, upravljajo jih z ekstenzivno pašo. Te površine so tudi primeren habitat za ogroženo vrsto madžarskega travniškega gada (*Vipera ursinii rakosiensis*).

»JELKA BRDNIK, KGZS – ZAVOD PTUJ

»NEJA ŽOGAN ČOKL, KGZS

Kako razumeti ukrepe Natura 2000

Aktivnosti za ozaveščanje in izobraževanje kmetov o izvajanju naravovarstvenih intervencij Strateškega načrta SKP 2023–2027

Na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (KGZS) smo skupaj s kmetijsko-gozdarskimi zavodi in Zavodom RS za varstvo narave (ZRSVN) po naročilu Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izvedli projekt »Ozaveščanje in izobraževanje kmetov za izvajanje naravovarstvenih intervencij Strateškega načrta SKP 2023–2027«. Aktivnosti so financirane iz Programa porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v obdobju 2021–2023. V projektu smo izvedli individualne obiske kmetij in organizirali demonstracijske delavnice za kmete ter zainteresirane strokovnjake s področja kmetijstva in varstva narave.

Z izvedbo projekta načrtujemo boljše usposobljenost, oza-

veščenost in razumevanje kmetov, ki kmetujejo na najbolj ranljivih območjih Nature 2000 in drugih varstvenih območjih, o vsebinah ohranjanja narave in krajine, podnebnih spremembah, zahtevah naravovarstvenih intervencij SKP, ki prispevajo k ohranjanju ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov, ter blaženju in prilagajanju na podnebne spremembe. Želimo si tudi večjo pripravljenost kmetov za vstop v izvajanje naravovarstvenih intervencij strateškega načrta SKP 2023–2027.

Več kot dvesto dogodkov

Projekt je potekal od junija do novembra 2023. V tem času so kmetijski in naravovarstveni strokovnjaki po strokovno pripravljeni metodologiji obi-

skali izbrana kmetijska gospodarstva, ki obdelujejo površine na naravovarstveno pomembnih območjih. Na različnih lokacijah po Sloveniji je bilo pripravljenih in izvedenih tudi **deset demonstracijskih delavnic** za kmete. Aktivnosti so ozaveščale o vsebinah iz naravovarstvenih intervencij SKP 2023–2027: posebni traviščni habitati, traviščni habitati metuljev, habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, ohranjanje talnih gnezdk, ohranjanje mejic, suhi kraški travniki in pašniki, mokrotni traviščni habitati. Gradiva omenjenih vsebin so objavljena na spletni strani KGZS – povezava.

Ugotovitve javnih služb ZRSVN in KGZS glede načina sodelovanja javnih služb so pozitivne. Ponosni smo na

krepitve zaupanja in sodelovanja med vsemi deležniki brez kakršnihkoli napetosti. Odzive kmetov na izvedbo demonstracijskih delavnic in individualnih obiskov lahko strnemo kot pozitivne. Všeč jim je bil individualni pristop na njihovi kmetiji in da lahko gospodar kmetije stroki pokaže svoje delo ter predstavi težave, s katerimi se srečuje. V prihodnje si želimo, da se tovrstne aktivnosti načrtujejo sistematično, dolgoročno in prilagodljivo. Seveda pa se mora tem aktivnostim dati veljavnost, tako da se kmetom udeležba prizna kot del izobraževanja.

Za več informacij pišite na e-naslov: matevz.mocnik-grcar@kgzs.si.

»JELKA BRDNIK, KGZS – ZAVOD PTUJ
»NEJA ŽOGAN ČOKL, KGZS

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja. Evropa investira v podeželje

CREINA

CISTERNE ZA
GNOJENJE Z NIZKIMI
IZPUSTI

CELOVITA REŠITEV ZA MANJŠE IN GORSKE KMETIJE

DEPONATOR GNOJEVKE S KROŽNO BRANO ZA POLJEDELCE

Več informacij na:

☎ 051 360 097

✉ info@creina.si

🌐 www.creina.si

Monografija o slovenskem zadružništvu

Na pobudo Zadružne zveze Slovenije je pred kratkim izšla obsežna monografija **Zgodovina zadružništva v Sloveniji (1856–1992)**. Knjiga je plod dveletnega sistematičnega pregledovanja, zbiranja in analiziranja zgodovinskega gradiva o zadružništvu, ki so ga opravili strokovnjaki Inštituta za novejšo zgodovino: **Žarko Lazarevič, dr. Marta Rendla** in dr. Janja

Sedlaček. V knjigi sta celovito obravnavani dve epohi zadružništva: klasično zadružništvo v kapitalizmu in zadružništvo v socializmu po drugi svetovni vojni, vse do ponovne zakonodajne vzpostavitve klasičnega zadružništva v samostojni Sloveniji leta 1992.

» **MARJAN PAPEŽ, KGZS**

Sodelujoči pri nastajanju knjige

Ceneje na marčne sejme v Celju

Posebna ponudba za naše člane za sodelovanje na marčnih sejmih v Celju, ki bodo od 17. do 19. marca.

KGZS v sodelovanju s Celjskim sejmom (organizatorjem marčnih sejmov, med drugim Altermed&GreenVita) ponuja članom možnost cenejšega sodelovanja na teh sejmih. Celjski sejem tako ponuja po ugodni ceni najem sejemskega razstavnega prostora samo za člane Kmetijske gozdarske zbornice Slovenije.

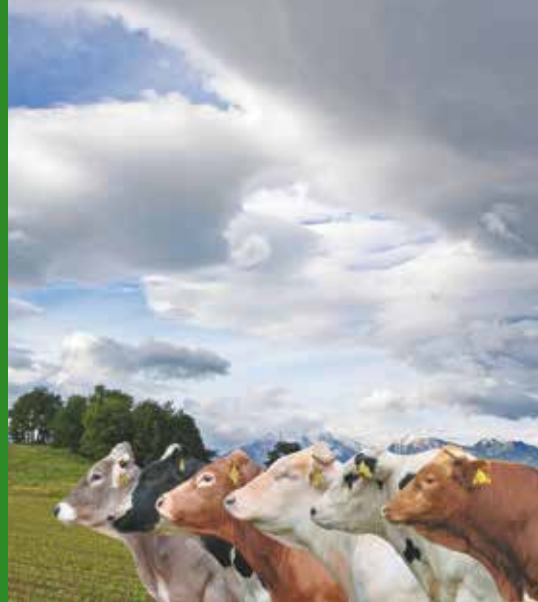
Za 355,50 evra (brez davka) boste za tri dni dobili osem kvadratnih metrov neopremljenega prostora, na katerem je talna obloga, bela prostostoječa stena, stol, stojnica

ali miza (220 x 60 cm). V ceno so vključeni tudi že prijavnina, vpis v spletni sejmski katalog in ekološko nadomestilo. Dodatna naročila, kot so električni ali vodni priključek, se plačajo po ceniku.

Rok za prijavo je 16. februar, izpolnjeno prijavnico pa pošljite na e-naslov: mirjam.jerebinsek@ce-sejem.si, kjer lahko dobite tudi več informacij (tudi po telefonu 03 54 33 213). Na prijavnici napišite poleg svojih podatkov tudi to, da ste član KGZS.

Več informacij o sejmju pa lahko preberete na njihovi spletni strani.

Zbornični urad

KVALITETA in ZANESLJIVOST

nas in vas vodita k uspehu

ŠIROKA PONUDBA SEMENA DOMAČIH BIKOV

črno bele, rjave, lisaste, šarole, limuzin in cikaste pasme

V KATALOGU BIKOV ZA LETO 2024

Ob koncu leta bo izšel **KATALOG BIKOV 2024**. Večja NOVOST prihajajočega Kataloga bodo **biki ČRNO BELE pasme z GENOMSKO PLEMENSKO VREDNOSTJO**. Tako bodo v naši ponudbi vsi biki mlečnih pasem z znano plemensko vrednostjo.

Več si lahko ogledate na spletnih straneh **Osemenjevalnega centra Preska**

Naj vam novo leto spremni sanje v resničnost in naj se trud izkaže v dosežkih. Želimo, da bi srečo našli tam, kjer jo iščete in najbolj potrebujete. Srečno, zdravo in uspešno leto 2024!

KGZS - Zavod LJ Osemenjevalni center Preska

Cesta v Bonovec 1, 1215 Medvode
tel.: (01) 361 12 66
e-mail: oc.preska@lj.kgzs.si

www.ocpreska.lj.kgzs.si

Stres na kmetiji, kaj je že to?

Čas je, da se tudi na kmetije začne uvajati tehnike in orodja, ki bi članom kmečke družine pomagale lajšati stres.

Dobro zdravstveno stanje in počutje kmečke družine je moje zanimanje pritegnilo predvsem zato, ker sem odrasčala na kmetiji, kjer je bilo oboje zelo okrnjeno. Celotna družina se je soočala z različnimi neželenimi zdravstvenimi stanji in počutji, ki so krnila vsakdan in posledično precej ovirala delo in tudi medsebojne odnose.

Ko sem v zadnjem času izvedela za nekaj prezgodnjih smrti žensk na večjih kmetijah, ki so se zgodile zaradi hudih bolezni, ki so bile tudi posledica izgorelosti, je slednje pritegnilo še več moje pozornosti in postavilo vprašanje, če ni morda prišel čas, da se tudi na kmetije začne uvajati tehnike in orodja, ki bi članom kmečke

in zdrav način življenja, se je v praksi izkazalo, da to dejstvo ni popolnoma resnično. Velja pravzaprav nasprotno; kmetijstvo se kaže kot vse bolj nevarna dejavnost.

V veliko primerih se je kot razlog za zmanjšano varnost in posledično zdravje izkazala tudi stopnja stresa in psihološko stanje posameznikov. Poleg tega si mnogi tega načina življenja ne izberejo sami, temveč le nadaljujejo tradicijo v družini, kar povzroča dodaten stres, kateremu ljudje, ki si poklic izbirajo sami, niso podvrženi.

Dejavniki, ki povzročajo stres na kmetijah, so različni in so odvisni tako od kmetovalcev samih kot tudi od okolja in vremena. Notranji so običajno povezani s prihodki, odnosi v družini, preobremenjenostjo in posledično poslabšanim zdravstvenim stanjem posameznikov, tako v fizičnem kot tudi psihičnem smislu. Zunanji viri stresa so nestabilna količina pridelka, ekstremni vremenski pojavi, kmetijska politika, družbeno sodelovanje in podobno.

V tujini opravljene študije so pokazale, da je poleg stresa tudi stanje nesreč in zdravstvenih težav na kmetijah desetkrat večje kot v proizvodnji in več kot štirikrat večje kot v gradbeništvu. Pojavlja se še problem odziva posameznikov na nevarnost, saj se je izkazalo, da je slednji še bolj občutljiv kot nevarnost sama. Pri delu na kmetijah je zelo prisoten pristop, samo še to naredimo, da bo delo končano, kar lahko pripelje do neželenih posledic. Podcenjevanje tveganja in zmanjšana želja po spremembi tradicionalnih praks je velikokrat vodila do zavračanja pri uvajanju novih pristopov za zvečanje varnosti in zdravja pri delu na kmetijah.

Zelo podobno stanje lahko v praksi opazujemo tudi na veliko slovenskih kmetijah.

Foto: Freepik.com

Da stanje ni povsod rožnato, je možno ugotoviti s preprostimi pogovori s kmeti, določenimi kmetijskimi svetovalci, seveda pa ne morem mimo opazovanja stanja zdravja in počutja na domači in okoliških kmetijah.

Stres in zdravje žensk na kmetijah

Še posebej občutljiva skupina na kmetijah so ženske, saj skrbijo tako za dom kot tudi za delo na kmetiji, ki je v večini primerov razpotegnjeno na vse dni v letu. Še posebej je to očitno na živinorejskih kmetijah. Delo je fizično, kar velikokrat zahteva močna in odporna telesa tudi pri ženskah, češar pa ne zmorejo vse. Kmečke ženske so zato še bolj podvržene depresiji in tesnobi. Prezrta težka čustvena stanja lahko vodijo do neželenih in velikokrat celo nepopravljivih posledic ali celo smrti.

Tehnike in orodja za zmanjševanje stresa

Na trgu je dostopnih mnogo tehnik in orodij za samopomoč, ki omogočajo sproščanje stresa in posledično omogočajo boljše fizično ter psihično zdravje in počutje posameznikov. Stres in bolezen svojih žrtev ne izbirata ter prizadeneta ljudi različnih poklicev, starosti, spolov in tudi različnih na-

rodnosti ter verskih in drugih prepričanaj.

Skozi svoje dolgoletno raziskovanje tehnik in orodij sem spoznala mnogo različnih pristopov, ki so nekateri bolj in drugi manj znanstveno podprti. Nekatera imajo izvor v verstvih in različnih starodavnih kulturah, druga pa temeljijo na kliničnih raziskavah in rezultatih. Na tem mestu naj omenim samo nekatera, kot so npr. različne oblike meditacije, joge, avtogeni trening, kitajska tradicionalna medicina in podobno.

Pri vseh teh tehnikah je treba najti takšno, pri kateri se počutite dobro, ko jo izvajate. Pred samo izbiro pa se dobro pozanimajte tudi o človeku, od katerega se boste učili, saj je žal na trgu tudi veliko takih, ki za svoje delo niso dovolj usposobljeni.

»MAJA KRIŽNAR, KGZS – ZAVOD LJUBLJANA

Foto: Freepik.com

družine pomagale lajšati stres in tako posledično pomagale izboljšati njihovo fizično in psihično počutje.

Stresno stanje na kmetijah

Četudi se na prvi pogled zdi, da je kmetijstvo panoga, ki omogoča predvsem miren

Ozaveščanje o rabi antibiotikov

Slovenija uspešno dosega cilje zmanjšane porabe protimikrobnih zdravil/antibiotikov pri živalih.

Odpornost mikrobov proti protimikrobnim zdravilom (mikrobna odpornost, AMR) kot posledica bolj ali manj odgovorne oziroma smiselne rabe teh zdravil je med največjimi svetovnimi zdravstvenimi izzivi sodobnega časa ter vodilni vzrok smrti na planetu, vse večja grožnja zdravju ljudi, živali in svetovni prehranski varnosti. Obravnavanje mikrobne odpornosti zahteva globalno celovit in večsektorski pristop »Eno zdravje«. Če se trendi ne spremenijo, lahko po napovedih do leta 2050 število smrti naraste na deset milijonov in preseže skupno letno število smrti zaradi raka in prometnih nesreč. Zaradi upočasnjenega razvoja novih učinkovitih protimikrobnih zdravil/antibiotikov je treba ohranjati učinkovitost obstoječih in z alternativnimi rešitvami zmanjšati njihovo porabo. V Sloveniji od leta 2008 obeležujemo »Evropski dan antibiotikov« in ozaveščamo o smiselni porabi protimikrobnih zdravil za obvladovanje mikrobne odpornosti.

Leta 2015 je bil objavljen Svetovni akcijski načrt za obvladovanje mikrobne odpornosti. Države so sprejele nacionalne strategije in nacionalne akcijske načrte. Vlada Republike Slovenije je leta 2019

sprejela **Državno strategijo »Eno zdravje«** za obvladovanje odpornosti mikrobov (2019–2024) z Akcijskim načrtom, ki

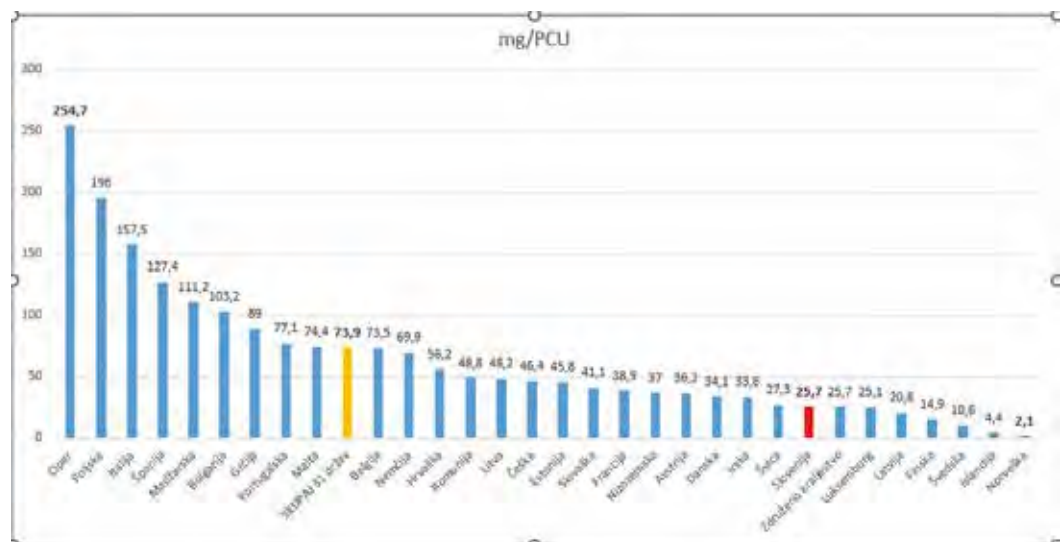
Na spletni strani EMA (www.ema.europa.eu) so v angleščini objavljena letna poročila ESVAC vse od leta 2010.

opredeljuje prednostna področja. Strategija upošteva vidik

sektor ter strokovnjake in deležnike na teh področjih. Do leta 2024 je bila načrtovana poraba protimikrobnih zdravil pri živalih glede na leto 2009. Leta 2009 je skupna prodaja znašala 12.290 kg, leta 2022 pa 5.052 kg.

Cilj državne strategije »Eno zdravje«

Cilj strategije EU »Od vil do vilic« je do leta 2030 doseči 50-odstotno zmanjšanje skupne prodaje protimikrobnih zdravil za rejne kopenske in

Prodaja PMU po državah EU/EGP v mg/PCU za živali za proizvodnjo hrane v letu 2022 – podatki iz 13. poročila ESVAC

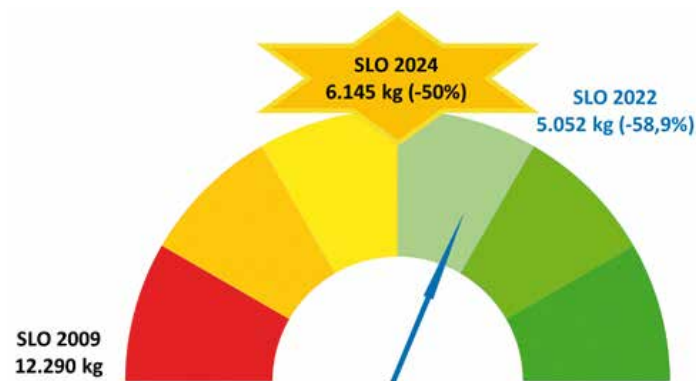
zdravja ljudi in živali z vključevanjem okolja, povezuje zdravstveni, kmetijski in okoljski

vodne živali (v akvakulturah) v EU glede na podatke iz leta 2018 (s 118,3 mg/PCU iz 2018 na 59,2 mg/PCU do 2030).

Po podatkih projekta ESVAC Evropske agencije za zdravila (EMA) se je leta 2022 v Sloveniji glede na leto 2021 skupna prodaja protimikrobnih zdravil za živali za proizvodnjo hrane, zlasti z uvajanjem »skrbne« reje pitovnih piščancev brez uporabe antibiotikov, zmanjšala za 19 odstotkov (s 33,3 mg/PCU na 25,7 mg/PCU). V obdobju od 2011 do 2022 se je prodaja v Sloveniji zmanjšala za 44,2 odstotka.

poročila, da se je po zbranih podatkih, ki predstavljajo 65 odstotkov svetovne živalske biomase, svetovna poraba protimikrobnih zdravil pri živalih v treh letih (od 2017 do 2019) zmanjšala za 13 odstotkov, kar je pomemben premik v prizadevanjih za ohranitev učinkovitosti teh zdravil.

» DR. ANTON SVETLIN, DR. VET. MED., UVHVVR, ČLAN NACIONALNE MEDRESORSKE KOMISIJE ZA SMISELNO RABO PROTIMIKROBNIH ZDRAVIL V SLOVENIJI

Zmanjšanje prodaje protimikrobnih učinkovin (PMU) v Sloveniji med letoma 2009 in 2024 (v kg)

Skrb za dobrobit živali, biovarnostni ukrepi in celostna oskrba rejnih živali zmanjšujejo potrebe po rabi zdravil.

Zmanjšanje tudi na svetovni ravni

Svetovna organizacija za zdravje živali (WOAH, 2023)

Mednarodno leto prosa

Spodbuda za več prosa v svetu in pri nas

Generalna skupščina Organizacije Združenih narodov (OZN) je na pobudo Indije razglasila leto 2023 za mednarodno leto prosa in usmerila vsa svoja prizadevanja za več prosa v lokalni pridelavi ter prehrani. Ker proso raste na razmeroma skromnih rastiščih, uspeva tudi v vročem in suhem podnebnju z manj padavinami, ima v takšnih razmerah prednost

čanje zemljišč, posejanih s prosom, in prehranjenosti v revnejših državah, ampak tudi, da v bogatejših državah prevzamemo odgovornost za lastno pridelavo. Strokovnjaki menijo, da bi nam to lahko uspelo s povezovanjem in sodelovanjem. Za večjo lokalno suverenost oskrbe s prosom bi morali oblikovati verige, ki združujejo raziskovalce, kmetovalce, pre-

pred bolj občutljivimi žiti, kot so pšenica, ječmen, riž in koruza. Poleg tega je proso brezglutensko žito, zato se pri prehrani s prosom izognemo glutenu, ki vse več ljudem povzroča zdravstvene težave, kot so alergija na pšenične beljakovine in občutljivost na gluten (glutenska enteropatija).

Namen dogodkov v mednarodnem letu prosa ni le pove-

delovalce in kupce. Usmerjanje ljudi vseh generacij v raznovrstno in zdravo kašnatno prehrano bo izboljšalo prehranske navade ter vplivalo na zdravje in dobro počutje vseh generacij, od otrok do starostnikov. Navdušenje za proso prihaja v času podnebnih sprememb, nestabilnega vremena, a večje prehranske ozaveščenosti prebivalstva.

V Sloveniji imamo dolgo tradicijo pridelovanja navadnega prosa

Proso je bilo osnovno živilo kmečkega in meščanskega prebivalstva vsaj pet stoletij, vse od srednjega veka pa do sredine dvajsetega stoletja. Pridelava in uporaba pridelka navadnega prosa sta bili razširjeni po vsej Sloveniji. Še na začetku dvajsetega stoletja je bilo v naših krajih posejanih s prosom okoli 16 odstotkov njiv z žiti. Ponekod so sejali tudi druge vrste iz skupine prosa, kot so bar ali ber, mali bar ali mohar in jesenka ali podlep. Podlep je imel nekoliko daljšo rastno dobo od prosa. Razširjen je bil na peščenih tleh Ptujskega in Dravskega polja, kjer je boljše uspeval kot proso. Naši predniki so ga opustili v pridelavi

rep, so imenovali **repatec**, prosu, ki je imelo pahljačasto razprostrto latje, so rekli **vihra-vec**, **košatec** pa je bilo proso s košatim, zbitim in pokončnim latjem.

Na naših njivah je proso komaj za vzorec

V primerjavi s približno 16 tisoč hektarji njiv, ki so bile posejane s prosom na prelomu devetnajstega v dvajseto stoletje, so se njive s prosom okoli leta 1940 zmanjšale na okoli 5 tisoč hektarjev. Kratek vzpon prosa po drugi svetovni vojni na okoli 8 tisoč hektarjev njiv je bil rezultat pomanjkanja živil, čemur sta sledila skorajšnji zatoni pridelave in precejšnje zmanjšanje uporabe v prehrani. Zemljišča pod prosom so se že v osemdesetih letih zmanj-

O priročniku, kako pridelati in uporabiti proso

Priročnik **Proso, novo odkritje pozabljenega žita** je nastal v projektu »Mednarodno leto prosa« ob sodelovanju Družboslovno-naravoslovnega društva Naša zemlja in Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Strokovno besedilo o prosu v pridelavi in prehrani ter pripravi jedi sta napisali in slikovno opremili avtorici Darja Kocjan Ačko in Anamarija Ačko Hrovat. Da je bil priročnik oblikovan, natisnjen in poslan na vse slovenske šole, so pomagali sponzorji: Tiskarna Schwarzprint, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Zadruga zveza Slovenije. **Priročnik je izdalo Družboslovno-naravoslovno društvo Naša zemlja, ki mu predseduje Ana Vehar, bivša ravnateljica osnovne šole Vič v Ljubljani.**

in prehrani še pred zatonom navadnega prosa.

Seme prosa je zelo drobno, zato je za setev zadoščalo desetkrat manj semena kot pri pšenici ali ječmenu, to je od 20 do 30 kilogramov. V preteklosti je bila majhna količina semena za setev pri prosu pomembna tudi zaradi velikosti prostora, v katerem so shranjevali seme za naslednjo setev. Proso za setev so hranili v le nekoliko večjem loncu v primerjavi s pšenico, za katero so potrebovali skrinje in posode s precej večjo prostornino.

Lokalno razširjene populacije prosa so imenovali po videzu socvetja ali lata. Latje prosa, ki je bilo obrnjeno v eno stran in povešeno kot petelinji

šala na nekaj sto hektarjev. Po osamosvojitvi Slovenije leta 1990 je bilo letno s prosom posejanih po 200 hektarjev njiv. Čeprav statistični podatki zadnji dve leti kažejo na 300 do 400 hektarjev njiv s prosom, prosa na njivah skoraj ne opazimo. Njive s prosom so v glavnem majhne, rastline prosa so pred zorenjem zrnja v latju, ki postane rumeno, nevpadljive zelene barve, podobne drugim travam. Njive, na katerih je proso za ozelenitev, bi bilo treba izločiti iz statistike, v kateri vodijo pridelavo zrnja.

»DOC. DR. DARJA KOCJAN AČKO,
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA,
UNIVERZA V LJUBLJANI

Nesprejemljivo je, da nevladniki vdirajo na kmečka dvorišča.

Poteze Golobove vlade kažejo, da vladajočim ni veliko mar za slovenskega kmeta. Toda neznanje in nespoštovanje kmetijstva in podeželja jih ne odvezujeta velike odgovornosti. Zdi se, da slovenski kmet za vladajočo politiko ponovno postaja nekakšen razredni sovražnik, ki ga je treba utišati. Niso razumeli mirnega in dostojanstvenega protesta kmetov. Takoj so šli v akcijo in vložili predlog novele zakona o kmetijsko gozdarski zbornici, s katerim želijo dobesedno uničiti to strokovno in največjo nevladno organizacijo. Ta zakon bo skupaj s famoznim zakonom o zaščiti živali romal na ustavno sodišče. Mislite, da se kdo vznemirja zaradi tega? Ne! Predsednik vlade in njegova partnerka sta na dan sprejetja zakona o zaščiti živali proslavljala zmago »nevladnikov« nad stroko in razumom ter se s tem hvalila na družbenih omrežjih. Medtem pa na podlagi tega zakona veterinarska inšpektorica odvzame kmetu celo čredo krav, ker so bile umazane.

Ta vlada očitno nima kompasa. Nikogar ne posluša, dela po navdihu in po

zapisih na Facebooku. Si predstavljate, koliko si lahko kmet s takšnimi nasveti pomaga pri delu na polju ali v hlevu? Hrano se pridelava z žuljavimi rokami, ne z lakiranimi nohti. Govorijo o samooskrbi in hkrati krivijo slovensko živinorejo za podnebne spremembe, kmetovanje pa za eno največjih nevarnosti okolju. V NSi vidimo stvari drugače, realno.

V Sloveniji imamo približno 68 tisoč aktivnih kmetij. Vsako leto se njihovo število nekoliko zmanjšuje. Povprečna površina, ki jo obdeluje slovenski kmet, je 7, v Evropski uniji pa 17,4 hektarjev. 57 odstotkov kmetijskih površin predstavlja travinje, primerne za živinorejo. To je tista panoga, ki ogroža podnebje, in bomo zato, da bi rešili svet, v Sloveniji postali vegetarijanci. Ne pozabimo, da 90 odstotkov vseh škodljivih izpustov v zrak spravijo države skupine G20.

Slovensko kmetijstvo je butično in ne ogroža nikogar – le nas samih, ker preprosto nimamo dovolj površin, da bi bili prehransko suvereni. Zato je vsak kmet, ki karkoli pridelava za v usta, dragocen. Res je, da lahko danes v ži-

vilskih trgovinah kupimo vse, kar potrebujemo, vprašanje pa je, ali bo tako tudi jutri ...

Ker stranka NSi razume in podpira slovenskega kmeta, ki je močno odvisen od evropskih, včasih tudi neživiljenjskih predpisov, bo pomembno, da na naslednjih evropskih volitvah NSi dobi čim več poslancev, ki bodo znali sredi Bruslja zagovarjati posebnost in pomembnost slovenskega kmetijstva. Tudi zeleni Evropi bo treba naliti čiste ga vina. Brez evropske živinoreje bomo primorani jesti črve in kobilice iz tretjega sveta! Krščanski demokrati spoštujemo hrano in smo zanjo kmetom hvaležni. Slovenska hrana je del naše tradicije, zato bomo tudi v prihodnje glas slovenskega kmeta v slovenskem in v evropskem parlamentu.

Slovenska hrana je del naše tradicije, zato bomo še naprej glas kmetov in slovenskega podeželja!

Čudovite praznike!

Želimo vam blagoslovljene božične in novoletne praznike ter ponosno praznovanje dneva samostojnosti in enotnosti.

Novo leto naj zaznamujejo zdravje, sreča in zadovoljstvo.

Vse dobro v letu 2024!

dr. Vida Čadonič Špelič
predsednica Odbora
za kmetijstvo v DZ

Janez Beja
predsednik
Kmečke zveze NSi

FIERAGRICOLA 2024

116. mednarodni kmetijski sejem

Sejmišče v Veroni, Veronafiere, od srede, 31. januarja, do sobote, 3. februarja 2024

Leta 2024 bo v Veroni potekal 116. mednarodni kmetijski sejem Fieragricola, zgodovinski dogodek, ki sledi svojemu uspešnemu sejemskemu formatu, vertikalnemu prikazu kmetijskih dejavnosti, hkrati pa ponuja širok pregled nad inovacijami, stalnim razvojem ter vse bolj multifunkcionalnim in digitaliziranim kmetijstvom.

Glavni stebri dogodka bodo kot vedno kmetijska mehanizacija, žvinnoreja, specializirane kulture, kot so vinogradi in sadovnjaki, obnovljivi viri energije, kmetijske kemikalije, ekološko kmetijstvo in storitve, ki podpirajo rast, od bank do zavarovalnic. Velik poudarek bo na inovacijah: od digitalizacije do robotike, pametnega namakanja, krožnega gospodarstva, biogospodarstva in biostimulansov do obnovljivih virov energije – tem, ki so zagotovile uspeh prve edicije sejma Fieragricola TECH.

Ključna beseda sejma Fieragricola 2024 bo »fleksibilnost«, kot odgovor na zelo hitro razvijajoči se sektor, ki mora biti sposoben izkoristiti tehnološki napredek za doseganje proizvodnih, okoljskih, konkurenčnih in dobičkonosnih ciljev podjetij.

Žvinnoreja: Ne bo manjkalo niti žvinnorejskih razstav s poudarkom na švicarskih rjavih in frizijskih pasmah ter precizni žvinnoreji kot učinkoviti rešitvi za izboljšanje produktivnosti in dobrega počutja živali, obvladovanju proizvodnih stroškov ter ekonomskem in okoljskem ovrednotenju s tem povezanih odpadkov.

Predstavljeni bodo senzori, molzni roboti, avtomatizirani sistemi krmiljenja, vagoni za prevoz krme in sistemi za spremljanje hleva ter sistemi za proizvodnjo bioplina in biometana.

Precizno kmetijstvo in agroekologija: več proizvodnih modelov na enem sejmu. Senzorji, sateliti, zemljevidi in sistemi za kmetijstvo 4.0 so vse bolj pomembna orodja sodobnih kmetijskih podjetij, prav tako pa tudi agroekološke rešitve, ki pomagajo zmanjšati vpliv na okolje in usmerjajo proizvodnjo v mode-

le zelene kemije. Potekale bodo številne konference in poglobljene razprave za kmetijske podjetnike, rejce, izvajalce, agronome,

veterinarje, inženirje za okolje in upravljanje, konzorcije za predelavo, organizacije proizvajalcev, zadruga, banke in zavarovalnice. Na voljo bodo tudi dinamična območja za prikaz kmetijskih strojev

in opreme, ki jih odlikujeta vsestranskost in prilagodljivost na terenu. V prihodnosti bo soobstajalo več kmetijskih modelov, vsi pa bodo osredotočeni na trajnost kot uspešno strategijo v gospodarskem, okoljskem in družbenem smislu. Fieragricola si prizadeva razstavne dejavnosti združiti tudi z vizijo kmetijstva v prihodnosti, kar je bistven vidik, če želimo zagotoviti skladen razvoj na podeželju.

Fieragricola TECH: 116. Fieragricola bo gostila tudi drugo izdajo dogodka Fieragricola TECH, ki se je prvič predstavil februarja 2023 v poenostavljenem

formatu (dva dni konferenc in razstav) in ciklom posebej intenzivnih analitičnih srečanj (50) s kratkim trajanjem (45 minut, največ eno uro).

Tokrat bo sejem inovacij potekal vse štiri dni sejma Fieragricola z odmevnimi razpravami in vpogledi, ki bodo v celoti usmerjeni v vse bolj zeleni in trajnostni pristop v kmetijstvu. Tehnološka revolucija, ki trenutno poteka v primarnem sektorju pomeni, da lahko razvijemo proizvodne modele po meri za različne vrste kmetijstva (od intenzivnih sistemov do ekoloških in biodinamičnih metod, od območij z omejenimi možnostmi in gorskih območij do velikih območij in mikro parcel, od oznak ZOP in IGP do pridelkov z visoko dodano vrednostjo, pa tudi surovin. Vse to pa nujno zahteva ustrezno strokovno pripravo in pripravljenost na izmenjavo podatkov.

Našim bralcem z veseljem sporočamo, da tudi letos prav vsak izmed vas lahko prejme brezplačno vstopnico za ogled sejma, ki jo podarja Veronafiere, in sicer po sistemu »natisni doma«. Vsi zainteresirani lahko najkasneje do 20. 1. 2024 na spletni strani uradnega predstavništva Veronafiere za področje Alpe-Jadran www.mz-consulting.org izpolnite obrazec ter potrdite, da želite obiskati sejem Fieragricola. Lahko pa nam pišete tudi na naš e-naslov: info@mz-consulting.org.

FIERAGRICOLA

116TH INTERNATIONAL AGRICULTURAL TECHNOLOGIES SHOW

31 JAN

03 FEB

VERONA 2024

WWW.FIERAGRICOLA.IT

Razkrivamo skrivnosti pri kmetovanju

Pomen rogov pri kravah

Preden se rejec odloči za odstranjevanje ali abortiranje rogov pri teletih, bi verjetno moral razumeti, kaj za kravo pomenijo rogov. V prejšnjih številkah Zelene dežele so opisani vplivi na fiziologijo in anatomijo odrasle krave. Opisane so spremembe dihal, prebavil, ravnotežja, notranjih organov, kosti z votlinami – npr. nosni sinusi, spremembe čutil, vključno z vidom in zmanjšanjem odpornosti.

Že pri zarodku, staremu pet mesecev, je vidna izboklina na lobanji, iz katere se bo razvil rog. Novorojena teleta imajo majhno zaplato brez dlak z močno pigmentirano kožo, ki je nekoliko debelejša in ima sijaj. Znak, ki sporoča, da bodo na tem mestu zrasli in se razvili rogov. Zaplata brez dlak je dobro skrita in pogosto obdana z majhno rozeto na poseben način rastočih dlak. Po nekaj tednih, ko tele že zauživa travo ali seno, se začeta poroženelost in rast rogov.

Abortiranje brstov rogov je za teleta zelo boleče in stresno, prisotnost nastavkov rogov ostane celo življenje. Oblikuje se celo čelna izboklina.

Razvoj, fiziologija, vedenje in izgled kot pojav, opisan v knjigi Pomen rogov pri kravah, ki je leta 2016 izšla pri založbi Demeter & FiBL, jasno kaže pomen rogov za krave in druge prežvekovalce. Jasno priporočilo torej, da morajo živali rogove obdržati.

Rogovi so simbol prežvekovalcev. Krava z rogovi je kultura kmetovanja.

Dragi bralci, hvala za zaupanje in prijateljstvo. Čeprav časi niso preprosti, je pot prava. Bodite zgled drugim in pogumno naprej.

» MAJA KLEMEN COKAN, KGZS-ZAVOD CELJE

**Bodite obveščeni o delu KGZS
in novostih na naši spletni
strani!**

Prijavite se na e-novice:

www.kgzs.si/prijava-enovice

NAGRADNA UGANKA

Začetnice besed dajo geslo. Geslo pošljite do 10. januarja na naslov Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, uredništvo Zelene dežele, Gospodinjka 6, 1000 Ljubljana, s pripisom NAGRADNA UGANKA.

Odgovor lahko pošljete tudi po e-pošti na naslov zelena.dezela@kgzs.si s svojim imenom in naslovom.

Izmed pravih odgovorov bomo izžrebali pet nagradencev, ki bodo prejeli praktične nagrade. Geslo prejšnje uganke je bilo **MRAČNO POLETJE**.

Izmed prispelih odgovorov smo izžrebali pet nagradencev: Ivan Vidic, Grosuplje; Marjanca Klinar, Hrušica; Marijana Baša, Bodonci; Ivan Kovačič, Most na Soči; Mira Ponikvar, Nova vas. Čestitamo!

Prvi papež									
Popotnik v sveti kraj									
Starozavezni prerok									
Komu izražati priznanje velike vrednosti									
Nadnaravno duhovno bitje									
Prvi zakrament									
Nepogrešljivi del jaslca									
Žival v hlevčku									
Čas pred božičem									
Mesto, od koder prihaja Jezus									
Upodobitev odrešenikovega rojstva									
Duševno stanje, ko se vidi možnost za rešitev									

NAGRADNA KRIŽANKA

							AVTOR: MARJAN GRABNER	ŠPORT LUKE DONČIČ A	NOVA VRSTA, ODSTAVEK	KDOR KAJ USIPA	AMERIŠKA DIVA GARDNER	RAFKO IRGOLIČ	PESNICA MAURER	SMUČIŠČE NA RUŠKEM POHORJU
							VOJAŠNICA							
							ANGLEŠKI IGRALEC (LAURENCE)							
							KOS STEKLA ZA ZAPIRANJE ODPRTINE					SREDNJI ZLOG V DEŽELI LJUDSKI PLES		
PEVKA DEŽMAN						KRALJEVA IGRA								
ORGAN ZA SRKANJE HRANE						ZVEZDA SPREMEN-LJIVKA								
								EGIPČAN. BOGINJA MATI, OZIRISOVA SESTRA	STOJA NA ZELO SKRČENIH NOGAH					
SREČANJE POVABLJENCEV S KAKO POMEMBNO OSEBO	PRVOTNA DOMOVINA	SKRIVNA ZDRUŽBA	PEVKI BOTO IN ČERNE	ZNAK ZA TANTAL	DOMAČINKA IZ DUBLINA DRŽAVNIK HOXHA		ZAZNAVA S TIPOM AMERISKI PEVEC GARFUNKEL							
PLETENA POSODA ALI KOŠARA							UVODNA RADIJSKA ŠPICA							
							REJEC PSOV							
PO SIVKI ZNANA POKRAJINA NA JV FRANCJE							SVINČE, PUJSEK NAS BAS-BARITONIST (LUKA)							
ROMBODNA MORSKA RIBA				DOBRE, POZITIVNE LASTNOSTI KORISTNIK ČESA				JAMAJSKA GLASBA	2. ZLOG V NEDELU TKANINA ZA LOVSKE OBLEKE					
LETALO EDVARDA RUSJANA			RUSKA REKA	KUHARSKI KUHAR VOLČIČ			TEKOČ PADEC VODE							
							VELETOK V MJANMARU							
NORVEŠKI PISATELJ NESBØ		NEMŠKI FIZIK (MAX) OBROČEK NA PRSTU				PROŽNA PLETENINA			ČASTNIK	MEHKI DEL ČESA				
						PRENEHANJE DELA								
FRANCOŠKI KLASIČISTIČNI UMETNOSTNI SLOG					RUMENO CRNA ŽUŽELKA KIJIN MODEL		MESTO V VZHODNO-OSREDNJI POLJSKI OTROK							
POMORSČAK, MORJEPLOVEC					OTROŠKA SVOJE-GLAVOST			VRTENJE NOGOMETNE ŽOGE	SOKRATOV TOŽNIK					
					ČUD									
SEZNAM POGLAVIJ V KNJIGI							NAŠA IGRALKA (NINA) EDVARD RAVNIKAR							
BITOVSKA ZABAVNA GLASBA														
BOJAZLJIV ČLOVEK			DOMAČIN IZ OSLA	ZNAK ZA LITIJ					ZNAK ZA KALCIJ KAZALNI ZAIMEK, TALE					
LETOPIŠ					POVERILNO PISMO DIPLOMATA									
PANIČAR					VOJKO ANZELJC		POPULARNO CRNO KRESLINOVO BRENKALO							

POMOČ: BORN, Max - nemški matematik in fizik, nobelovec leta 1954 za temeljne raziskave v kvantni mehaniki, **PEČORA** - reka v evropskem delu Rusije, **RADOM** - mesto v vzhodno-osrednji Poljski

Geslo križanke pošljite do 15. januarja na naslov Kmetijsko gozdarška zbornica Slovenije, uredništvo Zelene dežele, Gospodinjna 6, 1000 Ljubljana, s pripisom NAGRADNA KRIŽANKA.

Odgovor lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov zelena.dezela@kgzs.si, seveda s pripisom NAGRADNA KRIŽANKA in vašimi podatki.

Med pravnimi odgovori bomo izžrebali pet nagrajencev, ki bodo prejeli praktične nagrade.

Med prispelimi odgovori (pravilna rešitev je bila TRGATEV) bodo nagrado prejeli: Stanko Cmerešek, Polzela; Ema Kironja, Apače; Jelka Ž. Markežič, Koper; Darja Poženel, Most na Soči; Mitja Topolovec, Vrhnika. Čestitamo!

PORTAL

DOBROTE
slovenskih kmetij

Vabljeni k predstavitvi
ponudbe z vaše kmetije!

Najboljše je blizu!

www.dobroteslovenskihkmetij.si

